

การปฏิรูปกองทัพไทย: แนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพกับการลดบทบาทกองทัพ

ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน

Reform of the Thai Royal Armed Forces: Guidelines for Constructing a System of Military Professionalization and Reducing the Role of the Royal Thai Armed Forces under the Control of the Civil Government

(วันรับบทความ: 20 มกราคม 2564; วันแก้ไขบทความล่าสุด: 15 กุมภาพันธ์ 2564; วันตอบรับการตีพิมพ์บทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2564)

ยุทธศาสตร์ นนอแก้ว*

Yutthasart Norkaew*

สุเทพ เชาวลิต**

Suthep Chaowalit**

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหาแนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือนในประเทศไทย ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างระบบทหารอาชีพจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย บทความวิชาการ บทวิเคราะห์ บทวิจารณ์ รวมถึงข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ โดยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์เป็นผลการศึกษาและจัดทำเป็นบทสรุปต่อไป ผลการศึกษา พบว่า การสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ภายใต้ความสมัครใจของพลเรือนในการเข้ารับราชการทหารเป็นส่วนหนึ่งของการลดบทบาทกองทัพให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน ซึ่งต้องมีการแบ่งแยกภารกิจหลักของพลเรือนออกจากกองทัพอย่างเป็นเอกเทศ โดยการควบคุมด้วยกลไกระบบสายบังคับบัญชาภายใต้เงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญผ่านการกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการบัญชาการระหว่างรัฐบาลพลเรือนและกองทัพอย่างเข้มงวด เพื่อเป็นการป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นการลดอิทธิพลของทหารลงอีกทางหนึ่งด้วย ส่งผลทำให้กองทัพไม่สามารถหาโอกาสและช่องทางสำหรับก่อการรัฐประหารได้สำเร็จอย่างที่เคยปรากฏผ่านมาในอดีต ทั้งนี้ การสร้างระบบทหารอาชีพอันจะนำไปสู่การลดบทบาทกองทัพภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน มีความจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ โดยสรุปออกมาได้ 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก การแก้ไขรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหาร โดยควรมีการแก้ไขบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 50 อนุมาตรา 5 ซึ่งมีข้อความที่มุ่งหมายบังคับให้บุคคลเข้ารับใช้ชาติโดยไม่สมัครใจ ถือเป็นกลไกตรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และควรมีการยกเลิกพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหารทุกกรณีอันจะนำไปสู่การสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ในประเทศไทยได้

* อาจารย์ประจำ, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,

E-mail: yutthasart.nk@hotmail.com

** นักวิชาการอิสระ, E-mail: suthep505@hotmail.com

แนวทางที่สอง การสร้างฐานอำนาจถ่วงดุลภายในกองทัพโดยการเคลื่อนย้ายกำลังพลออกจากพื้นที่ศูนย์กลางอำนาจการปกครองกระจายไปยังส่วนภูมิภาค ถือเป็นการป้องปรามการรัฐประหารในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังทำให้หน่วยกำลังพลส่วนภูมิภาคเกิดการแข่งขันระหว่างกันทางด้านการเตรียมความพร้อมของกำลังพลภายใต้การบังคับบัญชาของตน อีกทั้งยังเอื้อต่อการสร้างระบบทหารอาชีพอย่างสมบูรณ์โดยปราศจากการเกณฑ์ทหารเข้ากองประจำการอีกด้วย

แนวทางที่สาม การสร้างวัฒนธรรมการเมืองภาคพลเรือนเหนืออิทธิพลของกองทัพ ซึ่งฝ่ายการเมืองและกองทัพต้องร่วมมือกันสร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นค่านิยมใหม่ทางการปกครองขึ้นมา รวมทั้งต้องมีการระบุไว้อย่างชัดเจนภายในรัฐธรรมนูญ เพื่อทำให้เกิดการควบคุมกองทัพตามสายบังคับบัญชาที่เข้มงวดเพิ่มมากขึ้น ภายใต้แนวทางการส่งเสริมการยอมรับวัฒนธรรมการเมืองภาคพลเรือนเหนือกองทัพอย่างมีบูรณาการจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกองทัพไทย

แนวทางที่สี่ การลดบทบาททางการเมืองของนายทหารระดับสูงชั้นนายพลที่เกษียณอายุราชการในกองทัพ โดยปัจจัยหนึ่งที่กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญในการเข้ายึดอำนาจของคณะรัฐประหารในประเทศไทย ส่วนใหญ่มาจากการได้รับแรงหนุนหลังภายใต้เงาฉายพรางของรุ่นพี่โรงเรียนนายร้อยทหาร ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งชั้นนายพลในกองทัพแม้ว่าจะเกษียณอายุราชการไปแล้วก็ตาม ถึงกระนั้น อำนาจและอิทธิพลที่ตนเคยมีกลับไม่ได้ยุติลงไปด้วย แต่ทว่ายังสามารถสร้างฐานบารมีและบทบาททางการเมืองของตนได้อย่างต่อเนื่องจากการเข้ามาดำรงตำแหน่งระดับสูงในรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ นอกจากนี้ ในกรณีล่าสุดยังปรากฏบทบาทในรัฐสภาผ่านการคัดเลือกเข้าไปเป็นสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. 2562 ทำให้การสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์และการควบคุมกองทัพภายใต้รัฐบาลพลเรือนเป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ได้เข้ามาแทรกซึมอยู่ภายในหน่วยงานต่าง ๆ และยังคงคอยให้การสนับสนุนการมีอยู่ของกองทัพขนาดใหญ่ จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการลดบทบาททางการเมืองของนายทหารระดับสูงชั้นนายพล โดยการออกกฎหมายห้ามดำรงตำแหน่งในทุกหน่วยงานหรือองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนภายหลังจากเกษียณอายุราชการไปแล้วทุกกรณี

คำสำคัญ: การปฏิรูปกองทัพ, กองทัพไทย, ระบบทหารอาชีพ, รัฐบาลพลเรือน

Abstract

This academic article aims to study guidelines for constructing a complete system of professionalizing the military [or military professionalism] under the control of the civilian government in Thailand. The article was conducted by investigating academic books, academic research papers, academic articles, and news made available via various media and complying those documented information with the concept on the construction of military professionalism. The data collection was then analyzed to reveal its results and draw further conclusions. The results of this study revealed that the construction of military professionalism under the willingness [or propensity] of civilians to serve in the military is an essential part of

the reduction of the military's role under the control of the civilian government. Not only there should be a total separation of the civilians' principle missions from the military ones, but also there should be a mechanism effectively established for the civilian control of the military in accordance with the provisions of the Constitution relating to a functional chain of command between the civilian government and the military. These will devise a method [or a system] of preventing political interference from all stakeholders involved in [a majority of] military coups that had occurred in the past period.

That's to say, the guidelines for constructing a complete system of the construction of military professionalism leading to a reduction in the role of the Thai armed forces under the control of the civil government need to place reliance on 4 supporting factors that can be summarized as follows:

The first approach is to amend the Constitution and the Act in respect of military conscription. The amendment should be made under Section 50 and Sub-Section 5 prescribed as a person who is forced to serve in the armed forces without their voluntary enlistment. Such a clause can be accounted for a deprivation of the basic human rights of Thai citizens embedded in the constitutional provisions. Thus, any constitutional provisions stipulated in the military conscription should be abolished, leading to constructing a complete system of the military professionalism in Thailand as well.

The second approach is to establish a power base for counterbalancing the armed forces by virtue of mobilizing security personnel from the areas of centralized control to the regional areas [of decentralized execution]. It is considered a determinant of future military-led coups and a spectrum of the troops or military staff in competition with a state of preparedness under military chains of command. It also facilitates constructing a complete system of military professionalism without the conscription.

The third approach is to create a political culture of civilian sector over military influence. Both the political and military parties should make a collaborate effort to formulate rules on any new administrative values that shall be explicitly stipulated in the Constitution. This will enable to take strict control of the armed forces in accordance with the military chains of command by virtue of promoting awareness of a political culture of civilian sector over military influence. With this respect, all parties should behave with integrity in the reform of the Thai Armed Forces.

The fourth approach is to reduce the political role of high ranking officers and retired Army generals. The contributory factor of staging the coup in Thailand was mostly driven in support of a group of retired Army generals who used to hold a senior position in Royal military cadet academy. Thus far, they still exercise their political influence from holding higher positions in state-owned enterprises. In addition, the retired people have the roles to play in parliament as senators appointed by the National Council for Peace and Order (NCPO) after the general election in 2019. It is more difficult to construct a complete professional military system and control the army under a civilian government. Since a group of these people has infiltrated into every government organization or agency and continues to support the existence of a large military organization. It is therefore expedient to reduce the political role of a senior military officer by enacting a law rectified in the prohibition of not being a person holding any position in whether private or public agencies as well as organizations.

Keywords: Army Reform, Thai Army; Military Professionalism System, Civilian Government

1. บทนำ

“การปฏิรูปกองทัพ” เป็นหนึ่งในประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมากถกเถียงกันผ่านมุมมองของกลุ่มต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นในแวดวงวิชาการ การเมือง กองทัพ สื่อสารมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ โดยต่างให้ทัศนะในแง่มุมมองเกี่ยวกับการปฏิรูปกองทัพให้มีความทันสมัยและมุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพอย่างนานาอารยประเทศ ซึ่งได้มีการนำเสนอแนวทางและพยายามผลักดันผ่านข้อเรียกร้องต่อผู้มีอำนาจให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการสร้างระบบทหารอาชีพที่ปราศจากการเกณฑ์ทหารเข้ากองประจำการ ถือเป็นหนึ่งในแนวทางที่มีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากระบบทหารเกณฑ์ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการรักษาอำนาจอธิปไตยของชาติอีกต่อไป ด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันประเทศไทยไม่ได้มีการรบทัพจับศึกดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา แต่เป็นการต่อสู้ด้วยระบบทุนภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่มีความผันแปรไปตามทิศทางของตลาดโลก เพื่อมุ่งสร้างผลกำไรและความมั่งคั่งให้แก่ชาติเป็นสำคัญ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเกณฑ์ทหารเข้ามารับใช้ชาติเป็นจำนวนมาก ซึ่งกลายเป็นเรื่องที่ต้องมีการนำกลับมาคิดทบทวนใหม่โดยเฉพาะประเด็นของการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินอย่างสิ้นเปลืองในแต่ละปี รวมทั้งการที่มีทหารเกณฑ์เข้าประจำการภายในกองทัพยังถูกนายทหารระดับสูงที่มีอำนาจสั่งการนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ในหลายกรณี อาทิ การถูกส่งตัวเข้าไปรับใช้นายทหารที่บ้านพัก การใช้งานเยี่ยงทาส และในบางกรณีมีการทรมานทหารเกณฑ์จนเสียชีวิต เป็นต้น รวมถึงยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับรัฐบาล เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่พรรคพวกของตนในเชิงระบบอุปถัมภ์อีกด้วย เพราะฉะนั้น การยกเลิกระบบทหารเกณฑ์จึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่มีความน่าสนใจและยังสามารถลดบทบาทการแทรกแซงทางการเมืองของทหารลงได้ ทำให้กองทัพมีขนาดเล็กลงแต่ทรงประสิทธิภาพและมีความเป็นมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการ

ต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองก็จะหมดไปโดยปริยาย ซึ่งเป็นไปตามหลักการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายความมั่นคง โดยอิทธิพลของรัฐบาลพลเรือนต้องอยู่เหนือวัฒนธรรมกองทัพเป็นสำคัญ

แนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพของกองทัพที่มีประสิทธิภาพสูงนั้น ต้องมุ่งพิจารณาถึงระบบการผลิตทหารอาชีพของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแบบอย่าง ซึ่งนอกจากจะเน้นการฝึกฝนทักษะทางการทหารแล้ว ยังมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางวิชาการอีกทางหนึ่งควบคู่กันไปด้วย ทำให้เมื่อทหารเหล่านั้นภายหลังจากปลดประจำการไปแล้ว จึงมีความรู้เทียบเท่ากับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จนในบางครั้งอาจจะกล่าวได้ว่ามีความสามารถมากกว่าบัณฑิตที่จบใหม่จากสถาบันอุดมศึกษาเสียอีก เนื่องจากมีทักษะและประสบการณ์จากการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ทางการทหารที่มีความเสี่ยงสูงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว รวมทั้งยังมีการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของการเคารพสิทธิมนุษยชนต่อพลเรือนนำไปสู่การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างภาคภูมิใจในฐานะผู้ปกป้องรักษามาดูภูมิและปกป้องประชาชนผู้เสียภาษีให้แก่รัฐ (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันทกุล, 2559, น. 180-181) เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของระบบทหารอาชีพที่ปรากฏถือได้ว่าเป็นการสร้างคนให้มีคุณภาพโดยตระหนักถึงความเป็นประชาธิปไตย พิจารณาได้จากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่เคยมีการรัฐประหารหรือการเข้าแทรกแซงทางการเมืองโดยทหารเลยแม้แต่ครั้งเดียว เนื่องจากระบบทางการเมืองเอื้อต่อการควบคุมกองทัพโดยได้มีการแยกสถาบันทั้งสองออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้การผลิตทหารอาชีพในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ใช่มุ่งเน้นความเป็นใหญ่ของทหาร หากแต่เป็นการสร้าง “นักวิชาการในเครื่องแบบ” หรือ “พลเรือนพร้อมรบ” โดยทหารจะมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนและยังเป็นการผลิตพลเรือนที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยภายหลังจากปลดประจำการกลับเข้าสู่สังคมกลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพสูงอีกด้วย (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันทกุล, 2559, น. 186)

สำหรับประเด็นการควบคุมทหารโดยรัฐบาลพลเรือนเป็นอีกหนึ่งมุมมองที่มีผู้นำเสนอแนวทางอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่ากระบวนการควบคุมที่เป็นระบบโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายจะช่วยลดบทบาททางการเมืองและการต่อรองผลประโยชน์ของทหารลงไปในระดับที่รัฐบาลสามารถใช้อำนาจบังคับบัญชากองทัพได้อย่างเต็มที่ อาทิ การแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รับรองหลักการควบคุมทหารโดยพลเรือนไว้ในหมวด 1 บททั่วไป (ศุภณัฐ บุญสด, 2561, น. 28) การให้ฝ่ายการเมืองและองค์กรตามรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับบทบาทและกิจการของทหารในสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ภาวะสงครามหรือการประกาศสงคราม (Trinkunas, 2005, p. 6) การสร้างขอบเขตอำนาจของรัฐบาลพลเรือนเหนือกองทัพ โดยอำนาจการตัดสินใจทั้งหมดควรต้องตกเป็นของรัฐบาลพลเรือนแต่เพียงผู้เดียว ไล่เรียงตั้งแต่อำนาจในการกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน การป้องกันมาตุภูมิ การรักษาความมั่นคงภายในประเทศอย่างเต็มที่ เป็นต้น (Croissant & Kuenh, 2009, pp. 187-217)

ดังนั้น การควบคุมทหารโดยรัฐบาลพลเรือนต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายเป็นสำคัญ เพื่อทำให้เกิดระบบการควบคุมตามสายบังคับบัญชาอย่างเป็นรูปธรรม โดยรัฐบาลต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับบัญชาเกี่ยวกับกิจการทหาร อำนาจการประกาศสงคราม อำนาจจัดตั้งกองทัพถาวร และอำนาจจัดสรรงบประมาณทหาร จึงจะทำให้สามารถควบคุมทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (Shibata, 2002-2003, pp. 13-30)

ยกตัวอย่างเช่น กรณีรัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดบทบัญญัติรับรองการควบคุมทหารโดยพลเรือนให้เป็นหลักการพื้นฐานของรัฐอันถือว่าการควบคุมทางตรงโดยอาศัยกฎหมายสูงสุดของประเทศ หรือในกรณีรัฐธรรมนูญของประเทศที่เป็นสาธารณรัฐส่วนใหญ่จะมีการสร้างกฎเกณฑ์การควบคุมทหารทางอ้อมขึ้นมาโดยการมอบอำนาจการควบคุมทั้งหมดให้กับองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ตัดสินใจบริหารจัดการกิจการของกองทัพ อาทิ การกำหนดให้ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือรัฐสภา เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมภารกิจของกองทัพ เป็นต้น (ศุภณัฐ บุญสด, 2561, น. 18-19)

ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความสนใจในประเด็นข้างต้น จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อมุ่งหาแนวทางที่มีความเหมาะสมต่อการปฏิรูปกองทัพของไทย โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องของการสร้างระบบทหารอาชีพขึ้นมานั้น ผู้เขียนมีทัศนะว่าจะกลายเป็นหนึ่งในแนวทางที่จะนำไปสู่การควบคุมกองทัพภายใต้อำนาจของรัฐบาลพลเรือนอย่างสมบูรณ์ได้ในอนาคต ซึ่งจากการพิจารณาในเบื้องต้นจะพบว่า รัฐธรรมนูญของไทยมีบทบัญญัติที่ไม่เอื้อต่อการปฏิรูปกองทัพและยังคงมีระบบทหารเกณฑ์ที่มุ่งบังคับพลเรือนให้เข้ามารับใช้ชาติโดยมิได้สมัครใจ รวมทั้งมีกฎหมายที่ขัดการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน กล่าวคือ “พระราชบัญญัติรับราชการทหารกองประจำการ พ.ศ. 2497” ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้มาอย่างยาวนานต่อเนื่อง โดยมีความย้อนแย้งกับแนวความคิดหลักการสมัยใหม่ของนานาชาติที่มีมุมมองเกี่ยวกับการลดขนาดของกองทัพลง เพื่อให้มีขนาดเล็กง่ายต่อการบังคับบัญชาและยังเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งของชาติเข้าไปให้กับทหารนำไปสู่ขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงของชาติที่มากยิ่งขึ้น กอปรกับควรมีการปฏิรูปการบริหารจัดการกองทัพเสียใหม่ทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อบริบทของสังคมไทย อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งทหารอาชีพที่มีศักยภาพทางการรบสูงในยามศึกสงครามและภายหลังจากทหารเหล่านี้ปลดประจำการไปก็จะกลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมในท้ายที่สุด

ฉะนั้น การที่กองทัพมีทหารเกณฑ์จำนวนมากอยู่ภายในกองประจำการอาจไม่ใช่หนทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยอีกต่อไป เนื่องจากทำให้กองทัพมีขนาดใหญ่โตเกินความจำเป็นและยังเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐโดยใช่เหตุ แนวทางการลดขนาดกองทัพให้เล็กลงและมุ่งสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ขึ้นมาทดแทนนั้น จึงมีความเหมาะสมมากกว่าต่อการปกป้องอธิปไตยของชาติและยังเป็นการลดบทบาทของทหาร ทำให้ไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงหรือยุ่งเกี่ยวทางการเมืองได้ในทุกกรณี อีกทั้งยังนำไปสู่การปรับทัศนคติของทหารยุคใหม่แห่งของการสร้างค่านิยมใหม่ที่ยึดถือศักดิ์ศรีของตนเป็นที่ตั้งและยังเป็นการปรับฐานความคิดภายใต้อุดมการณ์ของอาชีพเป็นสำคัญ โดยการยินยอมอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งด้วยความเต็มใจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างระบบทหารอาชีพในประเทศไทย

ซามูเอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) (1957) อธิบายไว้ในหนังสือชื่อเรื่อง “The Solider and the State” โดยระบุว่า “การควบคุมกองทัพโดยพลเรือนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทหารมีความเป็นมืออาชีพโดยสมบูรณ์” ซึ่งเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การตระหนักรู้ถึงบทบาทหน้าที่และการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม โดยมุ่งปฏิบัติภารกิจกองทัพภายใต้อุดมการณ์ของความเป็นทหารอาชีพอย่างเต็มเปี่ยม อันจะส่งผลทำให้กองทัพได้กำลังพลที่มีคุณภาพและไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวทางการเมืองโดยนัยสำคัญทุกกรณี ถือเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของทหารในการทำหน้าที่รับใช้ชาติและมุ่งพิทักษ์รักษาปกป้องประชาชนของตนอย่างแท้จริง (พลอย ธรรมาภิรานนท์, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของสุรชาติ บำรุงสุข (2558) ซึ่งได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อเรื่อง “เสนาธิปไตย: รัฐประหารกับการเมืองไทย” โดยอ้างอิงทฤษฎีของซามูเอล ฮันติงตัน (1957) ที่กล่าวไว้ข้างต้นและแนวคิดของซามูเอล ไฟเนอร์ (Samuel Finer) (1962) ซึ่งได้อธิบายในหนังสือชื่อเรื่อง “The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics” โดยระบุว่า “ปัจจัยสำคัญที่หักห้ามความปรารถนาต่อการแทรกแซงทางการเมือง คือ ความเป็นมืออาชีพของทหาร” (ทวี แจ่มจรัส, 2562)

ทั้งนี้ นักวิชาการในต่างประเทศได้ทำการศึกษาและสรุปแนวทางออกมาหลากหลายมุมมอง แต่ทว่าต่างก็ให้ความเห็นพ้องต้องกันในระดับการลดกำลังพลภายในกองทัพให้มีขนาดเล็กลง เพื่อมุ่งเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการของไทยหลายท่านได้ทำการศึกษาการปฏิรูปกองทัพผ่านมุมมองความเป็นมืออาชีพของทหารและนำเสนอแนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพในประเทศไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สุรชาติ บำรุงสุข (2561) ได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างระบบทหารอาชีพในประเทศไทยออกมา 5 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก การสร้างค่านิยมทหารใหม่ กองทัพต้องมีการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบผ่านสถาบันการศึกษาทั้งในระดับชั้นสัญญาบัตร (โรงเรียนนายร้อย) และระดับชั้นประทวน (โรงเรียนนายสิบ) โดยการสร้างเสริมมุมมองทัศนคติที่ดีและเอื้อต่อการให้ความเคารพรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน รวมถึงกองทัพต้องสร้างค่านิยมใหม่ปลูกฝังแก่นักเรียนทหารผ่านสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการรักษาเกียรติยศของความเป็นทหารอาชีพ เพื่อเป็นการลดบทบาทการแทรกแซงทางการเมืองของทหารโดยการกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในสังคมไทย

แนวทางที่สอง การปฏิรูประบบการศึกษาใหม่ การสร้างระบบทหารอาชีพที่มีความเข้มแข็งและดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง จะต้องมีกระบวนการปฏิรูประบบการศึกษาใหม่ทั้งระบบภายในโรงเรียนทหารทั้งระดับชั้นประทวนและสัญญาบัตร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและปลูกฝังค่านิยมใหม่ภายใต้กรอบของการสร้างกองทัพสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพของทหารที่มีอุดมการณ์เต็มเปี่ยมต่อการปกป้องรักษามาดูภูมิแห่งรัฐไทย โดยไม่มีผลประโยชน์อื่นใดแอบแฝงต่อการทำหน้าที่ในฐานะรัฐของชาติ

แนวทางที่สาม การสร้างความเข้มแข็งของการควบคุมทหารโดยพลเรือน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างฝ่ายพลเรือนและทหารในระบอบประชาธิปไตยนั้น เงื่อนไขสำคัญมาจากการที่ฝ่ายพลเรือนจะต้องได้รับการศึกษาที่ดี เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อหลักนิยมและระบบการฝึกศึกษาของทหารเสียก่อน เนื่องจากหากขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จะทำให้พลเรือนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกองทัพอาจบ่อนทำลายวัฒนธรรมของทหารที่สั่งสมมาอย่างยาวนานจนนำไปสู่ความขัดแย้งได้โดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ รัฐบาลพลเรือนจะต้องเรียนรู้ในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล รัฐสภา และกองทัพอย่างมีคุณภาพ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนภายใต้กรอบการใช้อำนาจของฝ่ายต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญอย่างเหมาะสม นำไปสู่ความชัดเจนในสายการบังคับบัญชาระหว่างรัฐบาลและฝ่ายความมั่นคง ถือเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของแต่ละฝ่ายที่ไม่ถูกไม่ควรอีกทางหนึ่งด้วย

แนวทางที่สี่ การลดการคอร์รัปชันของทหาร ควรมีระบบการตรวจสอบและบทลงโทษอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอกกองทัพอยู่เสมอ โดยเห็นควรให้รัฐสภามีอำนาจในการตรวจสอบได้ด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลจะต้องไม่สร้างระบบผลประโยชน์ต่างตอบแทนแก่นายทหารระดับสูงขึ้นมาภายในกองทัพและต้องไม่เปิดโอกาสให้นายทหารเหล่านั้นเข้ามาดำรงตำแหน่งในรัฐบาลโดยเด็ดขาด รวมถึงต้องไม่มีการสร้างพรรคการเมืองที่มาจากทหารหรือเป็นพรรคคนอมีนของทหาร ตลอดจนต้องลดบทบาทของทหารในเชิงธุรกิจและการอาศัยช่องทางในอำนาจที่มีอยู่ เพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนและพวกพ้องอันถือเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความเป็นทหารอาชีพ ฉะนั้น การที่พลเรือนจะควบคุมทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีกระบวนการลดช่องทางการคอร์รัปชันของทหารในเชิงธุรกิจควบคู่กันกับการควบคุมผ่านสายบังคับบัญชาและการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอกกองทัพอีกด้วย

แนวทางที่ห้า การลดบทบาทการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของทหาร การจะสร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่ทหาร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลดบทบาททางการเมืองของทหารลง โดยการสร้างกรอบแนวทางตามกฎหมายผ่านการกำหนดภารกิจที่เป็นรูปธรรมและทหารต้องตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของพลเรือน เพื่อเป็นหลักยึดในการลดทอนบทบาททางการเมืองของตนลงไปให้สอดคล้องกับการเป็นผู้ปกป้องอธิปไตยของชาติอย่างแท้จริง รวมถึงการยอมรับอำนาจรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ขณะเดียวกันต้องปรับทัศนคติเรื่องความภักดีต่อตัวบุคคลหรือความผูกพันกับกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งลงไป เพื่อเป็นการสร้างเอกภาพของกองทัพให้สามารถดำเนินไปได้ด้วยการแสดงบทบาทที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้มุ่งปกป้องอธิปไตยของประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้น กระบวนการสร้างระบบทหารอาชีพในประเทศไทยเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่กองทัพเองต้องให้การยอมรับต่อรัฐบาลพลเรือนโดยละม่อมเสียก่อน จึงจะสามารถปฏิรูปกองทัพร่วมกันกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างบูรณาการอันจะนำไปสู่ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ของกองทัพกับรัฐบาลพลเรือนจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบสายบังคับบัญชาที่เข้มงวด ซึ่งต่างฝ่ายต่างต้องไม่เข้าไปแทรกแซงภารกิจระหว่างกันและกันโดยสิ้นเชิง เพื่อทำให้เกิดความเป็นเอกเทศทางการบริหารภายใต้บทบาทหน้าที่กิจการภายในตามที่ตนได้รับมอบหมายถือเป็นการ

สร้างค่านิยมที่ดีระหว่างกันและกัน อีกทั้งยังทำให้ทหารไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองผ่านการต่อรองผลประโยชน์ในเชิงระบบอุปถัมภ์ได้อีกด้วย ฉะนั้นแล้ว หากทหารไม่ได้รับผลประโยชน์ตามที่ตนปรารถนา ก็จะสามารถมุ่งก่อการรัฐประหารได้อย่างที่ผ่านมาในอดีต จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรมีการแยกภารกิจของทหารออกจากพลเรือนอย่างเป็นรูปธรรม ทหารจึงจะกลายสภาพเป็นผู้ปกป้องอธิปไตยของประชาชนอย่างมืออาชีพโดยไร้ผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝงทุกกรณีและยังส่งผลดีต่อประสิทธิภาพกำลังพลโดยรวมภายในกองทัพอย่างแท้จริง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2561) สอดคล้องกับหลักการของการเป็นทหารอาชีพซึ่งทหารต้องให้การยอมรับอำนาจอธิปไตยของประชาชนโดยพร้อมที่จะสละชีพในการศึกสงครามและปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนอย่างไม่มีข้อโต้แย้งทุกกรณีอีกด้วย (ทวีศักดิ์ เกิดโสภา, 2561)

สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และคณะ (2561, น. 21-24) ได้ศึกษาเรื่อง “การออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทยใหม่เพื่อการผลิตทหารอาชีพและการปฏิรูปกองทัพ” เป็นประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบเพื่อการผลิตทหารอาชีพตามแบบตะวันตกสำหรับใช้ในประเทศไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการผลิตทหารผ่านโรงเรียนนายทหารที่มีอยู่ในประเทศไทย เพื่อมุ่งปรับปรุงให้มีความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริงเหมือนนาออารยประเทศ ซึ่งได้มีการนำเสนอตัวแบบ 3 โมเดล ดังนี้

โมเดลแรก การปรับเล็ก (S) มุ่งรักษาระบบเดิมควบคู่กับการออกแบบการเรียนการสอนที่เข้มข้นมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ระบบต่าง ๆ ยังคงมีลักษณะเช่นเดิม รูปแบบการเรียนการสอนยังคงเป็นแบบเรียนรวมภาควิชาการควบคู่กับการฝึกวิชาทหารและเน้นการฝึกปฏิบัติตลอดหลักสูตร แต่ภาควิชาการต้องมีการปรับปรุงใหม่ทั้งระบบ ตั้งแต่หลักสูตร คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน ระบบการเรียนการสอน ระบบจัดการหอพัก และห้องสมุด เป็นต้น

โมเดลที่สอง การปรับระดับกลาง (M) ต้องรักษาบางส่วนจากระบบเดิมเอาไว้ โดยเฉพาะส่วนของการเรียนภาควิชาการควบคู่กับการฝึกปฏิบัติทางการทหาร ซึ่งยังคงต้องอยู่กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แต่ควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนภาควิชาการใหม่ โดยแยกการเรียนภาควิชาการจากการฝึกปฏิบัติทางการทหารอย่างเป็นเอกเทศ กล่าวคือ ควรเริ่มจากการฝึกปฏิบัติทางการทหารในระยะเวลา 1-2 ปี ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาภาคฝึกปฏิบัติฯ และได้รับการประดับยศเป็นร้อยตรีแล้ว จึงค่อยเข้าสู่กระบวนการศึกษาภาควิชาการเพิ่มเติมขึ้นต่อในระดับปริญญาตรีกับทางมหาวิทยาลัย ซึ่งอิงกับลักษณะการเรียนการสอนตามระบบของมหาวิทยาลัยพลเรือนอย่างเต็มรูปแบบ โดยอาจมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทหารที่มีระบบการเรียนการสอนเทียบเท่ามหาวิทยาลัยพลเรือนรองรับลักษณะเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทหารของประเทศเยอรมนี (เมืองฮัมบวร์กและมิวนิค) หรืออาจถ่ายโอนการศึกษาภาควิชาการไปอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยพลเรือน ดังเช่นกรณีโรงเรียนนายทหารรวมเหล่าของประเทศอิตาลี (เมืองตูริน)

โมเดลที่สาม การปรับขนาดใหญ่ (L) เป็นการจัดตั้งโรงเรียนนายร้อยเอกชนขึ้นมาดำเนินการควบคู่กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีอยู่ดั้งเดิมแล้ว ทำนองเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีโรงเรียนนายร้อยทหารเวสต์พอยต์ (West Point) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางทหารของรัฐควบคู่กับโรงเรียนนายร้อยเอกชนหลายสิบแห่ง ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างกันในการผลิตทหารที่มีศักยภาพสูงออกมาปฏิบัติหน้าที่อัน

เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่โรงเรียนทหารและยังช่วยผลักดันให้โรงเรียนนายร้อยดั้งเดิมจำเป็นต้องมีการปรับตัวในเรื่องของระบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งกองทัพยังได้กำลังพลที่มีความหลากหลายมาจากสถาบันที่แตกต่างกัน แต่ยังคงไว้ซึ่งคุณภาพโดยรวมของกองทัพ

ฉะนั้น การผลิตทหารอาชีพตามแบบตะวันตกในอนาคต จึงควรมีการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในต่างแดนและนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อบริบทโดยภาพรวมของการฝึกศึกษาระบบทหารในประเทศไทย ซึ่งหากเจาะลึกถึงการนำตัวแบบการปรับเล็ก (S) การปรับระดับกลาง (M) และการปรับขนาดใหญ่ (L) มาปรับใช้กับการผลิตทหารอาชีพในประเทศไทยนั้น อาจจะเป็นเรื่องใหม่แต่ก็ถือว่ามีความเป็นไปได้สูง ถ้าหากผู้บริหารของโรงเรียนนายร้อย คณาจารย์ผู้สอน กองทัพ ฝ่ายการเมือง และภาคประชาชน มีความตั้งใจในการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนนายทหารอย่างจริงจัง โดยไม่ยึดติดกับแนวทางการผลิตทหารรูปแบบเดิมมากเกินไป และมุ่งสู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปกองทัพอย่างแท้จริง ก็อาจจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากสามโมเดลดังกล่าวมาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม จึงจะทำให้การผลิตทหารอาชีพเกิดความหลากหลายและยังส่งผลดีต่อคุณภาพกำลังพลโดยรวมภายในกองทัพ อีกทั้งยังเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถช่วยป้องกันความเสียหายทางทหารในอนาคตได้อีกด้วย

ทวี แจ่มจรัส (2561, น. 32-44) ได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นความเป็นมืออาชีพของทหารในการเมืองไทย ชื่อเรื่อง “บทบาทของนายทหารระดับกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย” ผลการศึกษาพบว่า การที่นายทหารระดับกลางยึดอำนาจด้วยการปฏิวัติ/รัฐประหารนั้น เนื่องจากมีความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและมุ่งเข้ามาโค่นล้มรัฐบาลพลเรือนที่มาจากทางเลือกตั้ง โดยมีปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Motive factors) เบื้องต้น 4 ประการ คือ

ประการแรก ผลของกฎหมาย (การมีสองมาตรฐาน การตีความกฎหมาย การนิรโทษกรรม)

ประการที่สอง กลุ่มผลประโยชน์ (การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การขึ้นนำสังคม การมีอิทธิพลทางการเมือง)

ประการที่สาม พฤติกรรมองค์การของทหาร (ความมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด ความมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม ความสามารถแสดงกำลัง)

ประการสุดท้าย พฤติกรรมประชาธิปไตยของทหาร (ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน ความมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นองค์กรรัฐวิบัติ)

นอกจากนี้ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่ออิทธิพลการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย โดยกองทัพต้องเน้นการให้ความสำคัญกับนายทหารระดับกลาง ดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมองค์การของทหาร จะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

1.1) ความมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด โดยกรมพระธรรมนูญสมควรแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทหารและความมั่นคงทั้งหมดให้สอดคล้องกับสายการบังคับบัญชา

1.2) **ความมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม** กองทัพบกควรเน้นเรื่องการมอบหมายภารกิจ โดยจะต้องมีการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บังคับหน่วย (กรม กองพัน กองร้อย) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและสมควรแก้ไขตำแหน่งรองและผู้ช่วยผู้บัญชาการของเหล่าทัพให้มีจำนวนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ความรับผิดชอบตามสายงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการเหล่าทัพ

1.3) **ความสามารถแสดงกำลัง** กองทัพบกควรเน้นเรื่องการแสดงกำลังของทหารให้ถูกต้องและชอบธรรมตามกฎหมาย ไม่ใช่การซ่อนเร้นอำพรางเพื่่มหวังผลประโยชน์ทางการเมือง

2) **ด้านผลของกฎหมาย** ศาลทหาร กรม พระธรรมนูญ สำนักงานพระธรรมนูญทหารบก และผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น จะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

2.1) **การมีสองมาตรฐาน** ควรเน้นเรื่องการบังคับใช้กฎหมายภายในหน่วยงานทหารให้มีความเป็นเอกภาพภายใต้มาตรฐานเดียวกันและการลงโทษหรือรับโทษทัณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดต้องเป็นไปในระนาบเดียวกันทุกระดับ เพื่อสร้างความยุติธรรมและไม่ก่อให้เกิดข้อครหาภายในกองทัพ

2.2) **การตีความกฎหมาย** จะต้องให้ความสำคัญกับการตีความตามตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยกฎหมายต้องมีสถานะเป็นใหญ่เหนือกว่าตัวบุคคลและไม่มีการตีความกฎหมายตามใบสั่งของผู้มีอำนาจภายในกองทัพทุกกรณี

2.3) **การนิรโทษกรรม** ต้องมีผลในด้านการยุติการดำเนินคดีทางกฎหมายเพียงเท่านั้น แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นบุคคลผู้กระทำความผิดยังมีความจำเป็นต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งต้องไม่ใช่การลบเลือนความผิดแต่อย่างใด

3) **ด้านกลุ่มผลประโยชน์** กองทัพบก (กรมข่าวทหารบก กรมกิจการพลเรือนทหารบก กรม ยุทธการทหารบก ฯลฯ) จะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

3.1) **การมีผลประโยชน์ทับซ้อน** การเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์มักจะถูกแอบแฝงไปด้วยความปรารถนาตามความต้องการส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ทำให้เกิดการยั่วยุและถูกชักนำไปสู่ความชิงชังจนกลายเป็นความรุนแรงในที่สุด จึงสมควรที่จะต้องมีการพิจารณาข้อร้องเรียนต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบอย่างถี่ถ้วน เนื่องจากอาจจะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

3.2) **การขึ้นาสังคม** ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าเมื่อมีการปฏิวัติ/รัฐประหารเกิดขึ้น ถึงแม้การกระทำแรกเริ่มจะเกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อมวลชนทุกประเภท เพื่อให้สามารถบริหารจัดการควบคุมสถานการณ์ได้ แต่ภายหลังควรมีการผ่อนคลายโดยเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลได้ เพื่อให้เกิดการขึ้นำการทำงานของรัฐบาลที่เหมาะสมต่อบริบทสังคม เพราะจะนำไปสู่ประโยชน์แก่สาธารณะอย่างแท้จริงและยังส่งผลดีต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอีกนัยหนึ่งด้วย

3.3) **การมีอิทธิพลทางการเมือง** กลุ่มผลประโยชน์ที่พยายามผลักดันนโยบาย สาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตนนั้น เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะมีการผลักดันนโยบายไปที่ฝ่ายค้าน เพื่อทำให้เกิดการถ่วงดุลทางนโยบายระหว่างกันอย่างเหมาะสม

4) ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของทหาร กระทรวงกลาโหมและกองทัพบก จะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

4.1) ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน ในประเทศเสรีประชาธิปไตย ทหารจะต้องไม่เข้ามามีอิทธิพลเหนือกว่ารัฐบาลพลเรือน โดยจะต้องมีกระบวนการปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกระดับ ตามปกติหน่วยทหารทุกหน่วยจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของรัฐบาล โดยเมื่อผู้บัญชาการเหล่าทัพไม่ปฏิบัติตามนโยบายหรือคำสั่งของรัฐบาล พลเรือนก็สมควรได้รับคำตำหนิตติเตียนวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนและสังคม

4.2) ความมีส่วนร่วมทางการเมือง การเมืองไม่ควรเป็นเรื่องของผู้ได้รับการศึกษาระดับสูงเพียงเท่านั้น กองทัพบกต้องให้ความรู้ความเข้าใจผ่านการศึกษาอบรมเพิ่มเติมให้กับกำลังพลทุกระดับในประเด็นเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและหลักสิทธิมนุษยชน โดยพรรคการเมืองไม่ควรมิดิตเข้าราชการทหารเป็นหัวหน้าพรรคและก่อตั้งพรรคของทหารขึ้นมาแข่งขันกับพรรคของพลเรือน เนื่องจากเมื่อจัดตั้งขึ้นมาแล้วนั้นส่วนใหญ่จะไม่ค่อยประสบความสำเร็จและได้รับการเลือกตั้งมากนัก

4.3) ความเป็นองค์กรรัฐาธิปัตย์ ที่ได้อำนาจการปกครองมาจากกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนนั้น ย่อมมีเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ดีกว่าการได้อำนาจที่มาจากกระทำการรัฐประหาร ซึ่งเปรียบเสมือนโจรในเครื่องแบบที่เข้าปล้นชิงอำนาจอธิปไตยของประชาชน

5) ด้านการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย รัฐบาล กระทรวงกลาโหม และกองทัพบก จะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

5.1) การเป็นรัฐทหาร เมื่อปรากฏเวลาอันสมควรแล้ว รัฐบาลทหารที่มาจากการยึดอำนาจต้องรีบคืนอำนาจของตนให้แก่รัฐบาลพลเรือนด้วยช่องทางตามกระบวนการประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งทันที อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่มีรัฐบาลทหารเข้ามาปกครองประเทศ การบริหารราชการแผ่นดินทั้งหลายควรให้บุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพได้มีโอกาสเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ โดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างแท้จริง ไม่ใช่การแต่งตั้งพรรคพวกของตน เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างกันทางการเมืองในลักษณะของการให้โควตาในตำแหน่งรัฐมนตรี รวมถึงต้องมีกระบวนการตรวจสอบรัฐบาลทหาร โดยองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นต้น

5.2) การทหารนำการเมือง ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไปและได้รัฐบาลพลเรือนเข้ามาบริหารประเทศแล้ว ทหารต้องยุติบทบาททางการเมืองในทุกกรณีและหวนคืนกลับเข้าสู่กรมกองของตนภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาลพลเรือนแต่โดยดี อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่คณะรัฐประหารได้เป็นรัฐบาลจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าในอนาคตหากประชาชนไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งก็อาจจะสามารถออกมาต่อต้านได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมตามครรลองระบอบประชาธิปไตย และก็ไม่สมควรเข้าก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือนรวมถึงกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้เห็นต่างทางการเมือง

5.3) การรัฐประหาร เมื่อมีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น ทหารควรให้กลไกระบบการเมืองแก้ไขปัญหากันเองเสียก่อนโดยต้องวางตัวเป็นกลางอย่างแท้จริง ไม่ใช่เข้ามาเป็นคู่ขัดแย้งของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียเองอันจะนำไปสู่การทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จมานับครั้งไม่ถ้วน ฉะนั้น การรัฐประหารจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักการสากลภายใต้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยทุกกรณี

ดังนั้น บทบาทของนายทหารระดับกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การรัฐประหาร โดยอีกนัยหนึ่งถือว่าทหารขาดความเป็นมืออาชีพเป็นอย่างมาก เนื่องจากการมีมุมมองที่มุ่งเข้าแทรกแซงการเมืองอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อเกิดปรากฏการณ์ความขัดแย้งใด ๆ ขึ้นมาในสังคม ทหารจะมีทัศนคติที่ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองที่แยกออกจากรันไม่ได้ ทำให้ระบบการเมืองของไทยต้องเผชิญกับการแทรกแซงของทหารไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งอยู่เสมอและมันนำไปสู่ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งหลายยุคหลายสมัยจนอาจกล่าวได้ว่า รัฐประหารเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองไทยไปเสียแล้ว ซึ่งเกิดมาจากปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Motive factors) ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ผลของกฎหมาย (การมีสองมาตรฐาน การตีความกฎหมาย การนิรโทษกรรม) กลุ่มผลประโยชน์ (การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การขึ้นนำสังคม การมีอิทธิพลทางการเมือง) พฤติกรรมองค์กรของทหาร (ความมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด ความมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม ความสามารถแสดงกำลัง) และ พฤติกรรมประชาธิปไตยของทหาร (ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน ความมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ความเป็นองค์กรรัฐชาติ) ฉะนั้น การแก้ไขปัญหารัฐประหารที่ดีที่สุดนั้นก็คือ การสร้างบทบาทของนายทหารระดับกลางผ่านค่านิยมใหม่อย่างมีคุณภาพ เพื่อมุ่งตอบสนองในแง่ของการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับอำนาจของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งโดยสมบูรณ์และปราศจากการเข้ามาครอบงำทางการเมืองของทุกกรณี

3. ระบบทหารอาชีพในประเทศไทยกับการควบคุมกองทัพของรัฐบาลพลเรือน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 อนุมาตรา 5 ได้ระบุให้บุคคลมีหน้าที่ต้องรับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ ถือเป็นหนึ่งในการลิดรอนสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญผ่านรูปแบบการเกณฑ์ทหารของรัฐที่กระทำต่อพลเรือน จึงควรมีการปฏิรูปโดยปรับขนาดกองทัพให้มีกำลังพลประจำการลดลงเสียก่อนในเบื้องต้น เพื่อให้ได้กำลังพลที่มาจากระบบทหารอาชีพเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะสามารถตอบโจทย์กองทัพในเรื่องของคุณภาพได้ดีมากกว่า ทำให้ได้นักรบที่มีศักยภาพสูงสามารถต่อกรกับอริศัตรูได้อย่างมีประสิทธิภาพในยามเกิดศึกสงคราม เนื่องจากทหารอาชีพจะมุ่งเน้นการฝึกฝนพัฒนาทักษะทางการทหาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการรบอย่างสม่าเสมอ นอกจากนี้ ระบบทหารอาชีพยังนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากวิจรรณญาณของปัจเจกบุคคลในมุมมองที่ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยมีการปลูกฝังมุมมองค่านิยมใหม่ในเรื่องของศักดิ์ศรีและอุดมการณ์ในฐานะการเป็นรัฐของชาติที่มุ่งหมายปกป้องอธิปไตยของปวงชนเป็นสำคัญ

หากพิจารณาพฤติกรรมทางการเมืองของทหารจากอดีตที่ผ่านมา พบว่า ทหารถูกชักจูงและใช้เป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจอิทธิพลบางกลุ่มที่เสียผลประโยชน์ เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองหลายต่อหลายครั้งผ่านการกระทำที่เรียกว่า “รัฐประหาร” จนถูกมองว่าพฤติกรรมที่ไม่มีความเป็นมืออาชีพของทหารได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยในการแก้ไขภาวะวิกฤตต่าง ๆ ไปเสียแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้เห็นต่างทางการเมืองได้เชื้อเชิญทหารให้เข้ามายึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ดังเช่นในกรณีของกลุ่ม “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) เมื่อปี พ.ศ. 2557 แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมีความพยายามในการกล่าวโจมตีรัฐบาลผ่านการปราศรัยในที่ชุมนุมพร้อมทั้งมีการนำธงชาติไทยและนกหวีดมาใช้แสดงเชิงสัญลักษณ์ โดยผู้ร่วมชุมนุมได้นำนกหวีดมาเป่าขับไล่รัฐบาลและยังเป่าเรียกทหารให้เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยการยึดอำนาจรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ่งบอกถึงคุณลักษณะที่ไม่มีความเป็นมืออาชีพของทหารอย่างแท้จริง ซึ่งทหารเป็นผู้ที่ได้รับเงินเดือนจากหยาดเหงื่อภาษีของประชาชน แต่กลับกระทำตนให้เป็นที่ครหาน่ารังเกียจในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเสียเอง ด้วยเหตุผลเช่นนี้ จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมในประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างมุมมองค่านิยมใหม่ภายใต้ความเป็นมืออาชีพของทหาร ซึ่งจะนำไปสู่การยุติวงจรอุบาทว์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งภายในประเทศอันส่งผลกระทบต่อรัฐบาลมาหลายยุคหลายสมัย ทำให้ขาดเสถียรภาพทางการเมืองและการบริหารอยู่เสมอมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างระบบทหารอาชีพในประเทศไทย ผู้เขียนมีทัศนะสอดคล้องกับแนวทางรูปแบบโมเดลการปรับระดับกลาง (M) ของสรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ (2561, น. 21-24) ซึ่งถือเป็นแนวทางที่มีความน่าสนใจและมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งต่อการนำมาปรับใช้กับบริบทของโรงเรียนทหารไทย เนื่องจากระบบการฝึกทหารอาชีพของประเทศไทยในระดับขั้นสัญญาบัตรมีโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารับหน้าที่ในการฝึกภาคปฏิบัติทางการทหารที่มีความเข้มข้นในระดับที่สูงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่การเรียนการสอนภาควิชาการควรมีการแยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็นภาคการฝึกปฏิบัติทางการทหาร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะทางการทหาร ระเบียบวินัย ระบบการบังคับบัญชา ฯลฯ ในช่วงแรกเสียก่อน หลังจากนั้นเมื่อสำเร็จภาคการฝึกปฏิบัติฯ จึงค่อยให้ทหารเข้าสู่กระบวนการศึกษาภาควิชาการอย่างจริงจังต่อไปในระดับปริญญาตรีกับมหาวิทยาลัยพลเรือนอย่างเต็มรูปแบบ หรืออาจมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทหารเทียบเท่ามหาวิทยาลัยพลเรือนรองรับไปเลยก็ได้เหมือนโรงเรียนทหารในประเทศเยอรมนีหรืออาจถ่ายโอนภาควิชาการไปอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยพลเรือนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในเมืองหลวง มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคและมหาวิทยาลัยกลุ่มราชภัฏ เป็นต้น

อนึ่ง การฝึกปฏิบัติทางการทหารและการเรียนการสอนภาควิชาการของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นระบบที่มีคุณภาพอยู่แล้ว แต่ขาดความหลากหลายของกลุ่มบุคคลอื่นเนื่องมาจากการที่มีผู้เรียนเพียงกลุ่มเดียว คือ ทหาร ซึ่งอาจทำให้แนวคิดมุมมองทัศนคติต่าง ๆ มีลักษณะทิศทางเป็นไปตามแนวทางเดียวกันเสียหมดอันเกิดจากค่านิยมจำเพาะที่มีไม่เหมือนกันกับพลเรือน ทำให้เมื่อสำเร็จการศึกษาออกมาจึงขาดความเข้าใจในความเป็นพลเรือนและมุ่งรักษาผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องเป็นหลักมากเกินไปจนหลงลืมอุดมการณ์ที่สำคัญ คือ การอยู่ในฐานะรัฐของชาติที่มีจุดมุ่งหมายในการปกป้องอำนาจอธิปไตยและประชาชนผู้เสียภาษีให้แก่รัฐ

ฉะนั้น กระบวนการการปรับปรุงแบบการเรียนการสอนโดยแยกภาควิชาการออกจากภาคการฝึกปฏิบัติทางการทหาร จะมีส่วนสำคัญในการช่วยขัดเกลาทหารให้มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเพิ่มมากขึ้น และมีความเข้าใจเข้าใจในความเป็นพลเรือนผ่านระบบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งทหารจะได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพลเรือนผ่านระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีนักศึกษาเรียนร่วมกันจากหลากหลายคณะและสาขาวิชาชีพ ทำให้ทหารเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยอุดมการณ์ในการเป็นผู้ปกป้องอธิปไตยของประชาชนมิใช่การเข้ามาแค่เพียงรับราชการตามค่านิยมของสังคมเพื่อมุ่งหวังกอบโกยผลประโยชน์ให้แก่ตนและพวกพ้องอย่างที่ผ่านมานในอดีต

ซามูเอล ฮันติงตัน (1957, pp. 80-83) ได้เสนอแนวทางการควบคุมทหารโดยพลเรือนไว้ 2 วิธี ดังนี้ (ศุภณัฐ บุญสด, 2561, น. 17-18)

วิธีการแรก การควบคุมเชิงอัตวิสัย (Subjective Civilian Control) เป็นการควบคุมทหารโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การควบคุมโดยองค์กรตามรัฐธรรมนูญของพลเรือน การควบคุมโดยชนชั้นทางสังคม การควบคุมโดยรูปแบบของรัฐธรรมนูญ (ศุภณัฐ บุญสด, 2561, น. 17) ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลเรือนในฐานะองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่พึงมีนั้น ได้แก่ อำนาจการบังคับบัญชาเกี่ยวกับกิจการทางการทหาร อำนาจการประกาศสงคราม อำนาจการจัดตั้งกองทัพถาวรและระดมสรรพกำลัง อำนาจจัดสรรงบประมาณประจำปีของทหาร เป็นต้น (Shibata, 2002-2003, pp. 13-30)

วิธีการที่สอง การควบคุมเชิงภววิสัย (Objective Civilian Control) เป็นการแบ่งแยกภารกิจของทหารออกจากพลเรือนอย่างเป็นรูปธรรม ถือเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่ระบบทหารอาชีพ ซึ่งทหารจะเปลี่ยนบทบาทของตนเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่รักษาความมั่นคงและอำนาจอธิปไตยให้แก่รัฐบทบาทเดียวเพียงเท่านั้น โดยไม่สามารถเข้ามาก้าวก่ายหรือแทรกแซงทางการเมืองได้ในทุกกรณี แต่รัฐธรรมนูญต้องไม่มีช่องโหว่ทางกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้ทหารเข้ามามีอำนาจอธิพลในภารกิจที่เป็นหน้าที่ของฝ่ายการเมือง

ดังนั้น การผนวกวิธีการควบคุมเชิงอัตวิสัยและเชิงภววิสัยเข้าไว้ด้วยกัน จึงเป็นแนวทางการควบคุมกองทัพที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งต้องอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการบริหารอย่างเป็นเอกเทศ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย (รัฐสภา) การบริหาร (รัฐบาล) การยุติธรรม (ตุลาการ) และองค์กรอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ก็ต้องถูกออกแบบให้การใช้อำนาจทางการบริหารเป็นของพลเรือนโดยไม่ถูกแทรกแซงหรือปรากฏภารกิจที่กองทัพต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกรณี รวมถึงนโยบายทางการทหาร อำนาจบังคับบัญชา และการจัดสรรงบประมาณ ต้องมีการระบุไว้ใน

รัฐธรรมนูญว่าผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหรือแสดงเจตนาใด ๆ ที่มีต่อกองทัพต้องเป็นบทบาทของพลเรือนเพียงเท่านั้น (ศุภณัฐ บุญสด, 2561, น. 18) ถือได้ว่าเป็นแนวทางที่จะสามารถแยกภารกิจหลักของทหารออกจากภารกิจของพลเรือนที่มีความเป็นรูปธรรมได้มากที่สุด กอปรกับการสร้างระบบทหารอาชีพโดยการปรับรูปแบบการเรียนการสอนโดยแยกภาควิชาการออกจากภาคการฝึกปฏิบัติทางทหาร จะช่วยส่งเสริมให้ทหารได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันกับพลเรือนผ่านระบบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้นผ่านการปลูกฝังอุดมการณ์ค่านิยมใหม่ที่มุ่งเสริมสร้างทัศนคติและมุมมองของทหารในการเป็นผู้ปกป้องอำนาจอธิปไตย มาตุภูมิ และประชาชนได้ ถือเป็นส่วนผลักดันสำคัญที่ทำให้กองทัพเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยปริยาย

4. บทวิเคราะห์การปฏิรูปกองทัพภายใต้แนวทางระบบทหารอาชีพอย่างสมบูรณ์ในประเทศไทย

แนวคิดระบบทหารอาชีพในประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ประสบกับความล้มเหลวมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในเรื่องของการแยกทหารออกจากการเมือง การสร้างระบบทหารอาชีพ และการลดกำลังพลภายในกองทัพให้มีขนาดเล็กลง ฯลฯ อันมีสาเหตุหลักมาจากการเรียกร้องการปฏิรูปกองทัพที่เกิดขึ้นมาจากกลุ่มบุคคลภายนอกกองทัพเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่มีแรงผลักดันมากเพียงพอต่อการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2561, น. 4) แต่ทว่าก็ยังคงมีความพยายามด้วยการเคลื่อนไหวจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่มีความประสงค์ต้องการให้เกิดการปฏิรูปกองทัพโดยการสร้างระบบทหารอาชีพอย่างจริงจังในประเทศไทยอยู่เสมอมา

ทั้งนี้ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ (2561, น. 5) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า เหตุผลสำคัญของการปฏิรูปกองทัพที่ไม่มีความก้าวหน้ามาจากจุดอ่อนของฝ่ายที่มีความต้องการในการปฏิรูปยังไม่มีความเข้าใจและเข้าถึงรากเหง้าของปัญหาที่จะดำเนินการภายใต้ระบบสถาบันทหารอย่างถ่องแท้ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาแนวทางการปฏิรูปได้อย่างทรงพลังและมีประสิทธิภาพมากเพียงพอ กล่าวคือ การขาดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และแนวร่วมพันธมิตรภายในกองทัพ ซึ่งการปฏิรูปควรมาจากพลังภายในกองทัพก่อนในเบื้องต้นหรือที่เรียกว่า “การระเบิดจากข้างใน” ถือได้ว่าเป็นพลังที่ทรงอำนาจและจะนำไปสู่การขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงผ่านการปฏิรูปประชาธิปไตย อันจะส่งผลต่อการสร้างระบบทหารอาชีพขึ้นมาได้อย่างเป็นรูปธรรมดังเช่นในกรณีประเทศโปรตุเกสที่มีการปฏิรูปกองทัพสำเร็จด้วยวิธีการดังกล่าวมาแล้ว (Osuna, 2012)

ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งที่มีความน่าสนใจเกี่ยวกับบริบทของประเทศไทย แม้ว่าควรจะมีการปฏิรูปที่เกิดจากแรงหนุนของพลังภายในกองทัพก็จริง แต่ฝ่ายการเมืองโดยเฉพาะรัฐบาลต้องให้ความเห็นชอบกับการปฏิรูปกองทัพอย่างจริงจังควบคู่กันไปด้วย ซึ่งต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปในลักษณะที่จะไม่สร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกันระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ ดังเช่นความล้มเหลวที่เคยเกิดขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2534 จนนำไปสู่การรัฐประหารและความวุ่นวายอย่างต่อเนื่องทางการเมืองในช่วงวิกฤต “พฤษภาทมิฬ 2535” โดยข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลโดยตรงมาจากการที่สถาบันทหารมีวัฒนธรรมองค์กรที่ค่อนข้างเข้มแข็งมากกว่าองค์กรอื่นใดในระบบราชการ ทำให้แผนการปฏิรูปกองทัพที่ได้มีการวางเอาไว้ถูกนำไปขึ้นหิ้งและยังถูกเพิกเฉยต่อการนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าในบางครั้งมีการดำเนินงานเกิดขึ้นแต่ก็มีลักษณะเอื่อยเฉื่อยจนทำให้เกิดความ

ล่าช้า โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง เช่น การยุบสภา การเปลี่ยนรัฐบาลชุดใหม่ภายหลังการเลือกตั้ง และการยึดอำนาจรัฐประหาร เป็นต้น การปฏิรูปกองทัพก็ต้องถูกยุติไปโดยปริยายและภายหลังจากเหตุการณ์ต่าง ๆ คลี่คลายลงก็ต้องมีการเริ่มต้นดำเนินการใหม่อยู่ร่ำไป

แต่ทว่าก็ยังมีความเป็นไปได้สูงเช่นเดียวกันถ้าหากจะมีการปฏิรูปกองทัพให้ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะการเริ่มดำเนินการปลูกฝังอย่างจริงจังภายในสถาบันการศึกษาของทหารตั้งแต่เริ่มแรกที่เข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งเป็นสถานศึกษาเริ่มแรกของนักเรียนทหารระดับชั้นสัญญาบัตร สอดคล้องกับแนวคิดของสุรชาติ บำรุงสุข (2561) ในประเด็นเรื่องของการสร้างค่านิยมทหารใหม่ผ่านระบบการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา เพื่อมุ่งสร้างทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ทำให้ทหารเกิดความตระหนักถึงอุดมการณ์ในฐานะอาชีพและยังช่วยลดการเข้าแทรกแซงทางการเมืองผ่านการกระทำรัฐประหาร รวมถึงประเด็นกระบวนการปฏิรูประบบการฝึกศึกษาใหม่ในโรงเรียนนายทหารทั้งในระดับชั้นประทวนและสัญญาบัตร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปัจเจกบุคคลและเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีภายใต้กรอบของการสร้างกองทัพสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ ตลอดจนยังช่วยนำพาทหารให้ก้าวไปสู่ความเป็นมืออาชีพที่มีอุดมการณ์เต็มเปี่ยมต่อการปกป้องรักษามาดูภูมิแห่งรัฐไทยอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี ระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์เป็นหนึ่งในแนวทางที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งรัฐไทยมีทหารอาชีพที่เป็นผลผลิตเบื้องต้นจากโรงเรียนนายสิบและโรงเรียนนายร้อยทหารเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ถึงกระนั้น กลับปรากฏว่ากองทัพยังคงมีการเกณฑ์กำลังพลเข้ามากองประจำการอีกส่วนหนึ่ง เห็นได้ชัดเลยว่ากองทัพไทยมีกำลังพลทั้งจากทหารเกณฑ์และทหารอาชีพผสมผสานกันอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการรบเมื่อเข้าสู่สมรภูมิได้ เนื่องจากระยะเวลาการฝึกฝนของทหารเกณฑ์และทหารอาชีพมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทำให้ทักษะทางการทหารและความเชี่ยวชาญชำนาญทางการรบย่อมแตกต่างกันไปด้วย

ทั้งนี้ ในปัจจุบันผู้นำทางการเมือง (รัฐบาล) ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (นายกรัฐมนตรี) ยังได้ให้การสนับสนุนต่อการมีอยู่ของกองทัพขนาดใหญ่ในรัฐไทยภายใต้ระบบเกณฑ์ทหารเข้ากองประจำการ โดยให้เหตุผลในประเด็นเกี่ยวกับความกังวลของการขาดแคลนกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นการแสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่ายังไม่สนับสนุนการปฏิรูปกองทัพ โดยพิจารณาจากบทสัมภาษณ์ ที่ระบุว่า “การเกณฑ์ทหารที่ล่าช้าและต้องเลื่อนออกไปในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ส่งผลโดยตรงต่อกองทัพ ทำให้จำนวนทหารลดลงไป 1 ใน 4 ส่วน และกำลังพลที่อยู่ระหว่างปฏิบัติหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของกองทัพ” (สำนักข่าวช่อง One 31, 2563) สอดคล้องกับทัศนะของผู้นำเหล่าทัพอย่างพลเอกอภิรัชต์ คงสมพงษ์ (ผู้บัญชาการทหารบก) ที่กล่าวว่า “ถ้าไม่มีการเกณฑ์ทหารแล้วจะมีใครปกป้องประเทศชาติ เพราะทหารคือหลักประกันความมั่นคงของชาติปึกแผ่นและเป็นผู้ปกป้องอธิปไตยของชาติ” พร้อมระบุเพิ่มเติมอีกว่า ผู้ที่มีแนวคิดยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหารเป็นผู้ที่มุ่งแนวความคิดเอียงซ้ายควรไปฟังเพลง “หนักแผ่นดิน” (BBC News Thai, 2562)

สรุปได้ว่า ฝ่ายการเมืองและกองทัพในปัจจุบันยังมีแนวความคิดเท่าที่เห็นพ้องต้องกันในการสนับสนุนกรณีระบบการเกณฑ์ทหารอย่างไม่มีลัทธิลัทธิ เพราะมองถึงความเป็นสถาบันและยังมีความจำเป็นสูงสุด โดยกล่าวอ้างในประเด็นที่ว่า หากไม่มีการเกณฑ์ทหารเข้ามาประจำการจะมีผู้สมัครใจรับใช้ชาติได้อย่างไร ถือเป็นทัศนคติที่ค่อนข้างล้าหลังจนอาจนำพาประเทศสู่ความหายนะทางด้านการบริหารการคลังของประเทศได้ เนื่องจากการเกณฑ์ทหารในแต่ละปีมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมหาศาลและยังเป็นการสิ้นเปลืองในเชิงเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีหลายคนตั้งคำถามว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องมีการเกณฑ์ทหารอยู่ในปัจจุบัน เพราะเราไม่ได้มีภัยจากศึกสงครามให้กองทัพต้องกังวลใจมานานมากแล้ว

ด้วยเหตุนี้ การลดขนาดกองทัพให้เล็กลงแต่เพิ่มประสิทธิภาพทางการรบให้มากยิ่งขึ้นภายใต้กลไกระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ จึงมีความเหมาะสมต่อการป้องกันมาตุภูมิมากกว่าการมีกองทัพขนาดใหญ่แต่ไร้ซึ่งคุณภาพ และยังสามารถนำงบประมาณจากการยกเลิกระบบทหารเกณฑ์ในส่วนนี้มาใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย กล่าวคือ รัฐบาลสามารถนำงบประมาณดังกล่าวไปตั้งไว้เป็นงบประมาณกลางที่สามารถนำมาใช้จ่ายในยามฉุกเฉินได้ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ภัยปัดเป่าความเดือดร้อนของประชาชนจากเหตุการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย ทุกขภิกขภัย ธรณีพิบัติภัย ฯลฯ อันจะส่งผลดีต่อประชาชนมากกว่าการให้งบประมาณกองทัพเป็นจำนวนมหาศาลแต่ไม่มีการกิจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากนัก โดยนำไปใช้จ่ายในกรณีการเกณฑ์ทหารหรือจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มคนจำเพาะเพียงหยิบมือเท่านั้น

ฉะนั้น ประเทศไทยจึงควรศึกษาและถอดบทเรียนการสร้างระบบทหารอาชีพที่ประสบความสำเร็จจากต่างแดนมาเป็นแนวทางในการยกระดับกองทัพและเสริมสร้างกลไกระบบการบังคับบัญชา เพื่อทำให้เกิดกองทัพสมัยใหม่ที่มีคุณภาพทั้งในแง่ของการพัฒนาตัวบุคคลทางด้านทัศนคติและการพัฒนาทักษะทางด้านยุทธวิธีอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการรบที่สูงขึ้น โดยความน่าสนใจของระบบทหารอาชีพที่ประสบความสำเร็จต้องมุ่งพิจารณาการผลิตทหารของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการใช้ระบบดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเน้นความสมัครใจของพลเรือนในการเข้ารับใช้ชาติ โดยมุ่งฝึกฝนพวกเขาเหล่านั้นทั้งในเชิงทักษะทางการทหารและให้ความรู้เชิงวิชาการควบคู่กันไปเช่นเดียวกับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ถือได้ว่าเป็นการสร้างนักรบขณะเข้าประจำการภายในกองทัพและยังเป็นการสร้างพลเรือนที่มีความรู้เทียบเท่าบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความสนใจของแต่ละบุคคลอีกด้วย โดยโรงเรียนทหารของสหรัฐอเมริกาได้มีการปลูกฝังในเรื่องของการเคารพสิทธิมนุษยชนและบทบาทหน้าที่ของทหารในการรับใช้มาตุภูมิ ทำให้ทหารมีมุมมองเกี่ยวกับอาชีพของตนในฐานะผู้ปกป้องมาตุภูมิ ปกป้องพลเรือนแห่งรัฐ ปกป้องอธิปไตยของชาติ ถือเป็นอุดมการณ์ที่เหมาะสมต่อการเข้ามารับใช้ชาติและปรับกระบวนการทัศนในการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองภายในประเทศทุกกรณี (สรัสจี้ดิ์ งามขจรกุลกิจ และชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันทกุล, 2559, น. 180-181) แตกต่างจากโรงเรียนทหารของประเทศไทยที่มุ่งเน้นการฝึกฝนทางทหารเพียงอย่างเดียว โดยที่ระบบการเรียนการสอนยังคงอยู่เพียงแคในโรงเรียนทหารที่ไม่ได้มีโอกาสร่วมชั้นเรียนเดียวกันกับพลเรือน ทำให้เกิดความรู้สึกห่างเหินกันระหว่างทหารกับพลเรือนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ทหารรักษาเกียรติภูมิของตนมากเป็นพิเศษจนถึงขั้นอาจจะมีการกระทบกระทั่งกันในบางครั้งกับพลเรือนตามที่ปรากฏในหน้าข่าวที่

ออกมาตามสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการอวดเบ่ง การดูถูกเหยียดหยาม การถือตัวในยศถาบรรดาศักดิ์เหนือพลเรือน และการทรมานทหารเกณฑ์จนถึงแก่ชีวิตในหลายกรณี เป็นต้น

อนึ่ง การรัฐประหารที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศไทยเป็นผลพวงมาจากความไม่เป็นมืออาชีพของทหาร กล่าวคือ แม้ว่าทหารจะมีช่องทางสำหรับการรัฐประหารก็ไม่สมควรที่จะกระทำการดังกล่าวเนื่องจากสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติในระยะยาวโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทั้งนี้ หากจะพิจารณาถึงกรณีการเข้ายึดอำนาจของทหารที่ประสบความสำเร็จมานับครั้งไม่ถ้วนนั้น สรุปได้ว่า เป็นการฉกฉวยโอกาสโดยตรงของกองทัพจากการที่มีหน่วยกำลังพลส่วนใหญ่อยู่ไกลพื้นที่ศูนย์กลางอำนาจการปกครอง ทำให้กองทัพสามารถช่วงใช้กำลังพลที่ประจำการเข้าก่อการได้อย่างลุล่วงเสมอมา โดยกำลังพลที่อยู่ในเมืองหลวงจะมาจากทหาร 3 เหล่า ได้แก่ (ไทยรัฐออนไลน์, 2557)

เหล่าแรก ทหารราบ ประกอบไปด้วย 3 กองพล แบ่งออกเป็นกองพลรักษาพระองค์ 2 แห่ง กองพลทหารราบ 1 แห่ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ (วงเทวัญ) ประกอบด้วย 3 กรมทหารราบ คือ กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ (ร.1 รอ.) กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ (ร.11 รอ.) และกรมทหารราบที่ 31 รักษาพระองค์ (ร.31 รอ.) (ถูกเรียกใช้เป็นหน่วยแรกเสมอ) เนื่องจากมีที่ตั้งใกล้กับศูนย์กลางอำนาจของรัฐบาล และสั่งการได้รวดเร็วมากที่สุด

- กองพลที่ 2 รักษาองค์ (บุรพาพยัคฆ์) ประกอบด้วย 3 กรมทหารราบ คือ กรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (ร.2 รอ.) กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ร.21 รอ.) หรือ (ทหารเสือราชินี) และ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ (ร.12 รอ.)

- กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ ประกอบด้วย 3 กรมทหารราบ คือ กรมทหารราบที่ 9 (ร.9) กรมทหารราบที่ 19 (ร.19) และกรมทหารราบที่ 29 (ร.29) (เป็นหน่วยที่มีความพร้อมในการรบที่สูงปฏิบัติการกิจดูแลพื้นที่ตามแนวชายแดน)

เหล่าที่สอง ทหารม้า มีเพียงกองพลเดียว เป็นกองพลรักษาพระองค์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- กองพลที่ 2 รักษาพระองค์ (พล.ม.2 รอ.) เป็นหน่วยที่มีรถถัง รถยานเกราะ ประกอบด้วย 3 กรมบังคับการ คือ กรมทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ (ม.1 รอ.) กรมทหารม้าที่ 4 รักษาพระองค์ (ม.4 รอ.) กรมทหารม้าที่ 5 รักษาพระองค์ (ม.5 รอ.)

เหล่าที่สาม ทหารปืนใหญ่ มีเพียงกองพลเดียว เป็นกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน (พล.ปตอ.) เป็นหน่วยที่มียุทธโศปกรณ์เทคโนโลยีสูง โดยเฉพาะปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน มีหน่วยขึ้นตรง ประกอบด้วย กรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 1 (ปตอ.1) และกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 2 (ปตอ.2)

ดังนั้น การปฏิรูปกองทัพผ่านการสร้างระบบทหารอาชีพในประเทศไทย จึงสมควรเกิดขึ้นจากการผลักดันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันอย่างบูรณาการได้แล้ว มิใช่เป็นเพียงแนวคิด ทฤษฎี หรือหลักการดังเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากหากมีการนำเสนอเพียงแค่แนวทางแต่ขาดความพยายามในการผลักดันการปฏิรูปกองทัพอย่างจริงจังและมีบูรณาภาพจากทุกฝ่าย กระบวนการต่าง ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม จนส่งผลทำให้ระยะเวลาล่วงเลยมาหลายยุคหลายสมัยโดยที่ยังไม่ปรากฏความคืบหน้ามากนักดังเช่นในปัจจุบัน ทำให้กองทัพไร้เสถียรภาพและบางครั้งบางคราวกลับถูกใช้เป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจอิทธิพลบ่อนทำลายคู่แข่งทางการเมืองจนนำพาประเทศไปสู่หายนะ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจหรือสภาวะชะงักงันทางการเมืองอีกด้วย อันเนื่องมาจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว การปฏิรูปกองทัพจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการปฏิรูปทางด้านอื่น ๆ และจะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองและกองทัพอย่างจริงจัง เนื่องด้วยทั้งสองสถาบันเป็นองค์กรหลักของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การปกครอง และการรักษาความมั่นคง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ต้องอาศัยความร่วมมือและความจริงใจของทั้งสองฝ่ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพและยังเป็นการยุติวงจรอุบาทว์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยผ่านการกระทำที่เรียกว่า “การรัฐประหาร” ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนอาจกล่าวได้ว่าถูกผนวกกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองของไทยในการแก้ไขวิกฤตความขัดแย้งไปเสียแล้ว

5. การยกเลิกระบบทหารเกณฑ์สู่การพัฒนาเป็นระบบทหารอาชีพอย่างสมบูรณ์ในประเทศไทย

การเกณฑ์ทหารเป็นการบังคับใช้แรงงานที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพลเรือนขนาดใหญ่ในการสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐชาติ โดยกระบวนการเกณฑ์ทหารสมัยใหม่มีความแตกต่างจากในอดีต กล่าวคือ ฝ่ายที่ได้รับชัยชนะจากสงครามจะทำการกวาดต้อนเชลยสงครามมาฝึกเตรียมความพร้อมเพื่อนำไปทำหน้าที่ในการรบครั้งต่อไป การระดมไพร่พลภายใต้อาณัติไปรบ หรือการว่าจ้างทหารรับจ้างไปรบแทนกองกำลังทหารของตน ฯลฯ แต่รูปแบบการเกณฑ์ทหารสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับการรวมศูนย์อำนาจภายใต้การบังคับบัญชาจากส่วนกลางอย่างเข้มงวด โดยการเกิดรัฐชาติได้ก่อให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ทำให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกร่วมระหว่างรัฐกับพลเมืองในแง่ของการปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายแลกกับการได้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น (Levi, 1996, p. 134) รัฐชาติสมัยใหม่มีกระบวนการเกณฑ์ทหารที่เป็นระบบเกิดขึ้นครั้งแรก ณ ประเทศฝรั่งเศส ภายหลังการปฏิวัติครั้งสำคัญ ในปี ค.ศ. 1789 ซึ่งได้มีการเกณฑ์ชาวนาและช่างฝีมือจำนวนมากเข้ามาฝึกฝนการเป็นทหารภายในกองทัพ เป็นผลทำให้กองทัพฝรั่งเศสมีความแข็งแกร่งมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในทวีปยุโรปจนกลายเป็นที่น่าเกรงขามต่อเพื่อนบ้านข้างเคียงในช่วงเวลาเดียวกันเป็นอย่างมาก พิจารณาได้จากกำลังทหารในปี ค.ศ. 1792 มีจำนวน 130,000 นาย และในปี ค.ศ. 1794 เพิ่มจำนวนสูงถึง 600,000 นาย เป็นจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นเกินกึ่งหนึ่งภายในระยะเวลาอันสั้นเพียงแค่ 2 ปี (Scupham, 2014, pp. 24-31) ต่อมาในปี ค.ศ. 1814 ประเทศปรัสเซียได้นำระบบการเกณฑ์ทหารเข้ามาปรับใช้ภายในกองทัพของตน เพื่อสร้างความมั่นคงและป้องกันการรุกรานจากประเทศข้างเคียง จนมีการนำไปบังคับใช้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจวบจนถึง

ปัจจุบัน ถือเป็นการเพิ่มศักยภาพทางด้านกำลังพลให้กับชาติของตนเป็นอย่างมาก (ศิริข ศรีโกคางกุล และ เทอดศักดิ์ ไปจันทิก, 2560, น. 50)

ประเทศไทยมีการตรากฎหมายการรับราชการทหารฉบับแรก ชื่อว่า “พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124” ในปี พ.ศ. 2448 โดยมีจุดประสงค์ให้ได้ทหารมาประจำการตามรูปแบบของกองทัพในประเทศตะวันตก แต่มีข้อยกเว้นการรับราชการทหารให้แก่บรรดาเชื้อพระวงศ์ ต่อมามีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2460” ขึ้นมาแทน เพื่อลดช่องโหว่พระราชบัญญัติที่มีการประกาศใช้ก่อนหน้านี้ เนื่องจากมีข้อยกเว้นมากเกินไปจนควรอันเป็นการขัดกับบริบทของรัฐบาลสยามในขณะนั้นที่มีความต้องการพลเมืองชายเป็นจำนวนมาก เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวกำลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นมา อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเหตุการณ์ “ปฏิวัติสยาม 2475” ได้มีการออก “พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2475” เพื่อแก้ไขให้มีความเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองและผ่านมาภายหลังจากนั้นได้ไม่นานก็มีการตรา “พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2479” ขึ้นมา เพื่อช่วยวางหลักการเกี่ยวกับการรับราชการทหารให้มีความทันสมัยเพิ่มมากขึ้นและยังนำไปสู่การตรา “พระราชบัญญัติรับราชการทหารกองประจำการ พ.ศ. 2497” ซึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญทุกฉบับ (ศิริข ศรีโกคางกุล และ เทอดศักดิ์ ไปจันทิก, 2560, น. 50-51) พิจารณาได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่มีการบังคับใช้ในปัจจุบัน โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหารถูกกำหนดไว้ใน หมวด 4 หน้าแรกของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 अनुมาตรา 5 ที่ระบุว่า “บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ” (รัฐสภา, 2560, น. 36-37)

ปัจจุบันรัฐไทยมีกำลังพลแยกออกเป็นสองประเภท คือ กองกำลังประจำการและกองกำลังสำรอง โดยกำลังพลประจำการจะได้มาจากการเกณฑ์ทหารบางส่วน (ธวัชชัย ผลสะอาด, 2560, น. 47) โดยแบ่งบุคคลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกบุคคลที่สมัครใจขอเข้ารับราชการทหาร กลุ่มที่สองบุคคลที่เข้ารับการตรวจเลือกเพื่อจับสลากใบดำ-ใบแดง กลุ่มที่สามบุคคลที่ไม่มีความประสงค์เข้ารับการเกณฑ์ทหาร โดยภายหลังจากปลดประจำการจากหน่วยงานต้นสังกัดตามกำหนดเวลารับราชการ จะได้รับใบปลดประจำการทหารเกณฑ์ (สด.8) เป็นหลักฐาน (มติชนออนไลน์, 2562) และกำลังพลจากทหารกองประจำการที่มาโดยระบบทหารอาชีพผ่านการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหาร (ชั้นสัญญาบัตร) และโรงเรียนนายสิบทหาร (ชั้นประทวน) ส่วนกำลังพลสำรองได้มาจากนักศึกษาวิชาทหาร (หลักสูตร รด.) ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอนุปริญญา (เทียบเท่า) จะได้รับการลงบัญชีเป็นทหารกองเกินในระหว่างเข้ารับการฝึกโดยมีเอกสารสำคัญ คือ ใบทหารกองเกิน (สด.9) เป็นหลักฐาน ภายหลังจากสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 จะต้องส่งหลักฐานดังกล่าวระหว่างการฝึก ในที่สุดท้าย เพื่อนำปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ต่อไป (ธวัชชัย ผลสะอาด, 2560, น. 47)

ศิวข ศรีโกคางกุล และเทอดศักดิ์ ไปจันทิก (2560, น. 47) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับระบบทหารเกณฑ์ เรื่อง “การเกณฑ์ทหารกับการทรمان และการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อทหารเกณฑ์ในประเทศไทย: บทวิเคราะห์จากมุมมองหนังสือรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า” โดยให้ความเห็นว่า การรักษากระบะบทหารเกณฑ์ไว้ไม่เพียงแต่เป็นการสนับสนุนการใช้ความรุนแรงต่อเพื่อนมนุษย์เท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนวัฒนธรรมจำเพาะใน กองทัพ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ทำให้การเกณฑ์ทหารกลายเป็นสถาบันที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง โดยเป็น อันตรายและเป็นอุปสรรคต่อสังคมไทยในแง่ของการติดขัดกับดัคของความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ประเด็น ดังกล่าวจึงกลายเป็นข้อถกเถียงเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐที่มุ่งบังคับพลเรือนให้เข้ารับใช้ชาติโดยไม่สมัครใจ ซึ่ง ขัดกับหลักการในระบอบประชาธิปไตยที่กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนย่อมได้รับการเคารพจากภาครัฐ ทำให้ ส่งผลต่อมุมมองความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ยกตัวอย่างเช่น กรณีการก่อจลาจลประท้วงการเกณฑ์ ทหารเพื่อสู้รบในสงครามกลางเมืองอย่างต่อเนื่อง ณ นครนิวยอร์ก ในปี ค.ศ. 1863 สมัยรัฐบาลประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น หรือกรณีวิกฤตทางการเมืองและทหารในประเทศแคนาดาช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1917 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1944 หรือกรณีเหตุการณ์ต่อต้านสงครามเวียดนามในปลาย ทศวรรษ 1960 และต้นปี ค.ศ. 1970 เป็นต้น (ธวัชชัย ผลสะอาด, 2560, น. 47)

ฉะนั้น การยกเลิกกระบะบทหารเกณฑ์เพื่อพัฒนาให้เป็นระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ จึงเป็นประเด็นที่ มีความน่าสนใจในปัจจุบัน เนื่องจากความล้าหลังของกฎหมายไทยและมุมมองการสิทธิมนุษยชนของรัฐ ที่กระทำต่อประชาชนด้วยการบังคับจิตใจให้เข้ารับใช้ชาติโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือ สำคัญให้ทุกคนปฏิบัติตามและไม่มีสิทธิโต้แย้ง ถ้ามีการหลบหนีหรือต่อต้านก็จะมุ่งลงโทษทัณฑ์แก่บุคคล เหล่านั้นด้วยข้อหาที่รุนแรง การจะก้าวผ่านระบบทหารเกณฑ์ได้นั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบทหาร เสียใหม่ภายใต้แนวทางการปฏิรูปกองทัพอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ ผู้เขียนมีมุมมองว่าควรยกเลิกการเกณฑ์ทหารและพัฒนาเป็นรูปแบบทหารอาชีพโดยสมัครใจ กล่าวคือ รัฐไทยต้องยุติระบบทหารเกณฑ์ทุกกรณีและยกระดับการรับราชการทหารเป็นระบบทหารอาชีพโดย สมบูรณ์ ซึ่งมุ่งให้พลเรือนที่มีความสนใจในการรับใช้ชาติสมัครเข้าสู่กองทัพด้วยความเต็มใจ เพราะกลุ่มคน จำเพาะเหล่านี้เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์อันเปี่ยมล้นต่อการเข้ามาปกป้องรักษาอำนาจอธิปไตยของประชาชนและ เอกราชราชของชาติ กอปรกับระบบทหารอาชีพเป็นระบบที่มีการฝึกฝนทหาร เพื่อเตรียมความพร้อมและ เพิ่มพูนทักษะ ความเชี่ยวชาญชำนาญในด้านต่าง ๆ ทางการรบอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าทหาร ที่เข้าประจำการจะสามารถปกป้องประชาชน มาตุภูมิ และอธิปไตยของชาติจากภัยสงครามได้ทุกเมื่อถ้าหากมี ภัยจากศึกสงครามเข้ามาประชิดราอาณาจักร แตกต่างจากระบบทหารเกณฑ์ที่เป็นการบังคับพลเรือนให้เข้า มารับใช้ชาติโดยไม่สมัครใจ ทำให้เมื่อเข้าปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจทางด้านการรบจึงไร้ซึ่ง ประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากกองทัพใช้เวลาในการฝึกฝนทักษะทางการทหารแก่กำลังพลจำพวกนี้ใน ระยะเวลาอันสั้นและเมื่อเข้าประจำการตามหน่วยงานต้นสังกัดทหารเกณฑ์ก็จะรอคอยวันและเวลาที่ตนจะได้ ปลดประจำการ เพื่อมุ่งกลับหวนคืนสู่ถิ่นฐานภูมิลำเนาที่ตนจากมาเพียงเท่านั้นเอง

6. บทวิเคราะห์แนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพกับการลดบทบาทกองทัพภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน

การสร้างระบบทหารอาชีพภายใต้ความสมัครใจของพลเรือนโดยปราศจากการเกณฑ์ทหารเข้ากองประจำการจะเกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงผลักดันสู่ข้อเรียกร้องต่อผู้มีอำนาจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทัพให้ได้หันมาเหลียวแลการปฏิรูปกองทัพอย่างจริงจังมิใช่เพียงแค่การนำเสนอแนวทางดังเช่นที่ผ่านมา รวมถึงทหารอาชีพจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือนอย่างเป็นระบบตามสายบังคับบัญชาที่เข้มงวด

ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างระบบทหารอาชีพโดยสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การลดบทบาทกองทัพภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาออกมาได้ 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก การแก้ไขรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหาร ประเทศไทยมีการตรากฎหมายการรับราชการทหารฉบับแรก “พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2448 ซึ่งมีจุดประสงค์ให้ให้ทหารมาประจำการตามรูปแบบของกองทัพในประเทศตะวันตก จนกระทั่งมีการตรา “พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2479” และ “พระราชบัญญัติรับราชการทหารกองประจำการ พ.ศ. 2497” โดยมีการใช้เรื่อยมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจะพบว่า กฎหมายสองฉบับดังกล่าวค่อนข้างมีความล้าหลังเป็นอย่างมาก แม้ว่าบริบทของสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากเพียงใด แต่กลับไม่มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารมาอย่างยาวนาน ทั้งที่ประเทศไทยไม่ได้มีภัยจากศึกสงครามดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา ทำให้อนุมานได้ว่าทหารยังใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพูนกำลังพลภายในกองทัพอยู่เสมอมา เพื่อใช้เป็นฐานอำนาจการต่อรองกับรัฐบาล กองทัพจึงไม่มีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าว เพราะเกรงว่ากำลังพลที่อยู่ภายใต้อาณัติจะมีความจงรักภักดีต่อชาติพลของทหารหมดไปในท้ายที่สุด และข้อที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ แม้ว่าประเทศจะประสบปัญหาสภาพเศรษฐกิจตกต่ำมากเพียงใดก็ตาม แต่กลับพบว่างบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหารกลับไม่ถูกลดทอนลงไปเลยและมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมเสียด้วยซ้ำ ทำให้วิเคราะห์ได้ว่ากองทัพใช้อิทธิพลในแง่ของกำลังพลต่อผลประโยชน์ทางการเมืองอย่างเป็นล่ำเป็นสัน โดยเฉพาะการกล่าวอ้างถึงความจำเป็นในการใช้งบประมาณไปกับสวัสดิการของทหารกองประจำการที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาและยังต้องให้การดูแลสวัสดิภาพของกลุ่มจำเพาะนี้อย่างต่อเนื่อง ด้วยค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงในแต่ละปี แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับพบว่าอุทยานายทหารระดับสูงหักค่าหัวคิวเป็นจำนวนมาก ดังที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ รวมถึงการรัฐประหารในแต่ละครั้งยังมีการระดมกำลังพลจากทหารเกณฑ์เข้าร่วมกระทำการอีกด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่ากองทัพกำลังทำหน้าที่ปกป้องสถาบันและอธิปไตยของปวงชนหรือปกป้องผลประโยชน์ของตนเองกันแน่ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยไม่มีความเสี่ยงจากภัยสงครามอย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา แต่กลับยังให้ความสำคัญในเรื่องของการเกณฑ์กำลังพลเข้ากองทัพจนเกินความจำเป็นและยังสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินเป็นจำนวนมหาศาลโดยใช้เหตุในแต่ละปี (BBC News Thai, 2563)

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากไม่มีการปฏิรูปกองทัพโดยตัวบทกฎหมาย กระบวนการต่าง ๆ ก็ยังคงวนเวียนอยู่เช่นเดิม จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหารเสียใหม่ เพื่อให้กฎหมายมีความทันสมัยเอื้ออำนวยต่อการสร้างกองทัพยุคใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงและมีความแตกต่างจากกองทัพในอดีตที่ผ่านมา พิจารณาได้จากจำนวนของทหารเกณฑ์ที่มีปริมาณสูงเกินควรแต่ไร้ซึ่งคุณภาพ เพราะกำลังพลส่วนใหญ่ที่ประจำการอยู่เป็นพลเรือนที่ถูกเกณฑ์เข้ามารับใช้ชาติและได้รับการฝึกฝนในระยะเวลาอันสั้นเพียงเท่านั้น ทำให้ความสามารถทางการรบของทหารเกณฑ์ย่อมไม่อาจเทียบเคียงกับทหารอาชีพที่มีการฝึกฝนทักษะทางการทหารอยู่อย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความเชี่ยวชาญชำนาญมากกว่าได้ ทั้งนี้ การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวควรมีการยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหารทุกกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 อนุมาตรา 5 ที่ระบุว่า “รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ” ถือเป็นข้อความที่มุ่งหมายบังคับให้บุคคลเข้ามาทำหน้าที่รับใช้ชาติผ่านระบบการเกณฑ์ทหารอันเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งซึ่งนำไปสู่การลิดรอนสิทธิมนุษยชนของปวงชนชาวไทยผ่านตัวบทกฎหมายและยังเป็นการสร้างฐานพลังอำนาจทางการเมืองให้แก่บรรดาเหล่านายพลทั้งหลายให้ได้ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองของตนและพวกพ้องกับรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

นอกจากนี้ ข้อสังเกตอย่างหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการเกณฑ์ทหารของไทยยังมียุทธศาสตร์การบังคับตามกฎหมายและการสมัครใจของประชาชน ทำให้มีทหารกองประจำการอยู่ภายในกองทัพเป็นจำนวนมากเกินความจำเป็น โดยในแต่ละปีจะมีพลเรือนวัยฉกรรจ์เข้ารับการตรวจเลือกเป็นทหารเกณฑ์ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามารับใช้ชาติอย่างไม่ขาดสาย แต่ไร้ซึ่งประสิทธิภาพทางการรบอันเป็นผลพวงมาจากการที่บุคคลเหล่านั้นนั้นเข้ารับการฝึกทหารในช่วงระยะเวลาอันสั้นหลังจากนั้นจึงเข้าประจำการตามหน่วยงานต้นสังกัดทันที โดยไม่มีการฝึกทักษะทางการทหารเตรียมความพร้อมทางยุทธวิธีเพิ่มเติมเลยในระหว่างการเข้าประจำการปฏิบัติหน้าที่ แต่ทหารเกณฑ์กลับถูกนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับภารกิจในการรับใช้ชาติในหลายกรณี อาทิ การถูกส่งตัวเข้าไปรับใช้นายทหารที่บ้านพัก การใช้งานเยี่ยงทาส และในบางกรณีมีการทรมานทหารเกณฑ์จนเสียชีวิต เป็นต้น

ฉะนั้น รัฐไทยจึงควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวให้เอื้อต่อการปฏิรูปกองทัพอย่างสมบูรณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งทหารมืออาชีพที่มาจากการสมัครใจเข้ารับใช้ชาติมิใช่การมุ่งบังคับขู่脅ประชาชนพลเรือนโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 อนุมาตรา 5 เมื่อพิจารณาวิเคราะห์จะพบว่า มีความขัดแย้งกันเองของตัวบทกฎหมายที่ปรากฏในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 4 และหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา 25-49 จึงเป็นเหตุผลที่จะต้องมีการยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหาร ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างระบบทหารอาชีพที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาทดแทน ทำให้กองทัพได้ผู้ที่มีความสมัครใจเข้ามารับการฝึกฝนการเป็นทหารอย่างแท้จริง โดยบุคคลเหล่านี้จะกลายเป็นทั้งนักรบที่มีประสิทธิภาพในยามศึกสงคราม รวมถึงในยามสงบพวกเขาก็จะมุ่งมั่นฝึกฝนเตรียมความพร้อมของตนด้วยวินัยอันเคร่งครัดอยู่เสมอโดยมีอุดมการณ์ประจำใจ คือการเป็นทหารผู้ปกป้องอำนาจอธิปไตยของประชาชนและเมื่อพวกเขาปลดประจำการไปจากกองทัพก็จะกลับเข้าสู่สังคมในฐานะพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไป

แนวทางที่สอง การสร้างฐานอำนาจวงศุกลภายในกองทัพโดยการเคลื่อนย้ายกำลังพลออกจากพื้นที่ศูนย์กลางอำนาจการปกครองกระจายไปยังส่วนภูมิภาค การมีกำลังพลของกองทัพอยู่ใกล้พื้นที่ศูนย์กลางอำนาจการปกครองประเทศถือเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้คิดก่อการยึดอำนาจในแต่ละครั้งสามารถระดมพลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว จนสามารถกระทำการได้สำเร็จ เนื่องจากกำลังพลที่ปรากฏโดยส่วนใหญ่เป็นเหล่าทหารซึ่งมีฐานที่มั่นตั้งอยู่ใจกลางเมืองหลวง จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเคลื่อนย้ายกำลังพลดังกล่าวออกนอกพื้นที่ไปยังจังหวัดรอบข้าง เพื่อเป็นการป้องปรามการรัฐประหารที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต โดยต้องเคลื่อนย้ายกำลังพลทั้งหมดให้ออกไปประจำการอยู่ในฐานที่มั่นของกองทัพในส่วนภูมิภาคตามหัวเมืองใหญ่ต่าง ๆ เนื่องจากกองทัพมีค่ายทหารในพื้นที่ต่างจังหวัดที่สามารถรองรับกำลังพลจำนวนมากได้เป็นทุนเดิมอยู่ในเบื้องต้นแล้ว อาทิ จังหวัดลพบุรี ฉะเชิงเทรา ประจวบคีรีขันธ์ นครราชสีมา ขอนแก่น เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลทำให้หน่วยกำลังพลที่ประจำการอยู่ในส่วนภูมิภาคเกิดการแข่งขันระหว่างกัน ทางด้านการเตรียมความพร้อมของกำลังพลในบังคับบัญชาของตน โดยมุ่งฝึกฝนทักษะทางการทหารให้มีศักยภาพสูง เพื่อเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดอันจะนำไปสู่ความเชี่ยวชาญชำนาญทางการรบโดยมีสภาพภูมิประเทศที่มีความแตกต่างหลากหลาย อีกทั้งยังทำให้ทหารเกิดความคุ้นเคยกับพื้นที่ของตนและเป็นการเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยภายในกองทัพได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งทหารเหล่านั้นจะกลายเป็นนักรบอาชีพที่มีประสิทธิภาพสูงเมื่อเข้าสู่สนามรบ ถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันของกำลังพลที่ประจำอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ โดยรอบ ตลอดจนทำให้ทหารรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเพิ่มมากขึ้นในประเด็นเกี่ยวกับการมุ่งรักษาอำนาจอธิปไตยของประชาชนในฐานะรัฐของชาติมิใช่การมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองจากการเข้ายึดอำนาจการปกครองอย่างที่ผ่านมาและยังเอื้อต่อการสร้างระบบทหารอาชีพโดยปราศจากระบบทหารเกณฑ์อีกด้วย

ดังนั้น การเคลื่อนย้ายกำลังพลไปประจำยังพื้นที่ห่างไกลจากเมืองหลวงจะส่งผลในเชิงจิตวิทยาต่อการเดินทางของหน่วยกำลังพลต่าง ๆ ที่อาจจะมีความคิดก่อการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลต้องกลับไปคิดทบทวนบทบาทของตนเสียใหม่ เพราะฐานกำลังพลประจำการของตนไม่ได้มีจำนวนมากมายเพียงพอที่จะกระทำการได้สำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับกำลังพลประจำการจากหน่วยอื่น ๆ ที่กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาค ถือเป็นแนวทางการป้องปรามการรัฐประหารที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ถ้าหากยังปรากฏว่ามีกำลังพลจากหน่วยใดหน่วยหนึ่งคิดก่อการรัฐประหารอยู่อีกนั้น รัฐบาลก็จะสามารถขอความช่วยเหลือจากกำลังพลหน่วยอื่นๆ ในจังหวัดที่อยู่รอบข้างได้อย่างทันท่วงที ตลอดจนยังทำให้ฝ่ายการเมืองเกิดความมั่นใจทางการบริหารและสามารถควบคุมกองทัพได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยไม่ต้องกังวลกับอิทธิพลของกองทัพมากนักอันเป็นผลมาจากการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันและกันภายในกองทัพ ทำให้อิทธิพลของทหารถูกลดทอนลงไปเป็นอย่างมาก

แนวทางที่สาม การสร้างวัฒนธรรมการเมืองภาคพลเรือนเหนืออิทธิพลของกองทัพ เมื่อทำการเคลื่อนย้ายกำลังพลหลักออกจากพื้นที่ศูนย์กลางอำนาจการปกครองกระจายไปยังส่วนภูมิภาคเป็นที่เรียบร้อยแล้ว รัฐบาลต้องสร้างกลไกระบบทางการเมืองให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถควบคุมบังคับบัญชากองทัพได้อย่างเด็ดขาด รวมถึงกองทัพเองก็ต้องยุติบทบาททางการเมืองของตนด้วยเช่นเดียวกัน โดยคำนึงถึง

บทบาทหน้าที่ในการรับใช้ชาติและปกป้องอำนาจอธิปไตยของประชาชนเป็นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด นอกจากนี้รัฐบาลจำเป็นต้องสร้างระบบการควบคุมกองทัพโดยภาคประชาชนขึ้นมาควบคุมกันไปด้วยกับการบังคับบัญชากองทัพโดยตรง เนื่องจากถ้าประชาชนสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของกองทัพได้ จะส่งผลทำให้กองทัพเกิดความยำเกรงต่อประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย รวมถึงรัฐบาลต้องสร้างกระบวนการปลูกฝังหลักการตรวจสอบกองทัพโดยพลเรือนผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้รู้สึกถึงภัยต่อการใช้อำนาจอันเกินควรของทหารที่กระทำต่อรัฐบาลพลเรือน ถือเป็นการสร้างค่านิยมใหม่ให้กับสังคมด้วยการไม่เห็นชอบต่อพฤติกรรมที่จะนำไปสู่วงจรอุบาทว์ เพราะการกระทำดังกล่าวไม่ใช่การแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการเมืองที่ถูกต้องตามกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยและยังเป็นปัญหาเรื้อรังในระยะยาวจากการที่ทหารเข้ามาปกครองประเทศโดยวางฐานการสืบทอดอำนาจทางการเมืองและมุ่งหวังผลประโยชน์ซ่อนเร้นในแก่นและพวกพ้องในเชิงระบบอุปถัมภ์ ด้วยเหตุนี้ ประชาชนจึงต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบกองทัพและปิดโอกาสที่ทหารจะก่อการรัฐประหารได้สำเร็จในอนาคต

อย่างไรก็ดี บริบทของการเมืองไทยเป็นอะไรที่น่าพิศวง ถ้าหากย้อนกลับไปพิจารณาถึงการรัฐประหารครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2557 กลับพบว่า ผู้ชุมนุมประท้วงกลายเป็นผู้ที่ทำการเชื้อเชิญให้ทหารเข้ามากระทำการยึดอำนาจการปกครองรัฐบาลประชาธิปไตยที่มาจากทางเลือกตั้งของประชาชนเสียเอง เห็นได้ชัดว่าการสร้างวัฒนธรรมการเมืองภาคพลเรือนเหนืออิทธิพลของกองทัพ จึงมีความจำเป็นต้องเริ่มมาจากการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาก่อนโดยระบุเป็นแนวทางไว้ในรัฐธรรมนูญผ่านบทบัญญัติของกฎหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการควบคุมกองทัพตามสายบังคับบัญชาที่เข้มงวดภายใต้แนวทางการส่งเสริมการยอมรับอิทธิพลของพลเรือนอย่างมีบูรณาภาพทั้งจากฝ่ายการเมืองและกองทัพในเบื้องต้นเสียก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยเสริมสร้างการรับรู้ให้แก่ภาคประชาชนได้เข้าใจกลไกการควบคุมกองทัพอย่างเป็นระบบผ่านสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งถือเป็นแรงผลักดันสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิรูปกองทัพได้อย่างสมบูรณ์ในท้ายที่สุด

อนึ่ง ฝ่ายการเมืองกับกองทัพต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการสนับสนุนการปฏิรูปกองทัพควบคู่กันอย่างเป็นเอกภาพ เนื่องจากความล้มเหลวของการปฏิรูปกองทัพที่ผ่านมา นั้น เกิดจากการขาดความจริงใจของทั้งสองฝ่ายในการประสานงานร่วมมือกันอย่างบูรณาการ อันเนื่องมาจากมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน รวมถึงในบางครั้งต่างฝ่ายต่างใช้กันเองเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่กลุ่มของตนและพวกพ้องในเชิงระบบอุปถัมภ์เป็นหลัก อีกทั้งแรงผลักดันที่สำคัญกลับมาจากกลุ่มบุคคลภายนอกฝ่ายการเมืองและกองทัพเสียมากกว่าที่ได้แสดงบทบาทของตนในการออกมาเรียกร้องการปฏิรูปกองทัพ

ฉะนั้น การปฏิรูปกองทัพจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น จำเป็นต้องมาจากความจริงใจของฝ่ายการเมืองและกองทัพอย่างเป็นเอกภาพ โดยมุ่งปฏิรูปกองทัพให้มีศักยภาพทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศอย่างแท้จริง อาทิ การแก้ไขข้อกฎหมายที่ล้าหลัง การสร้างระบบทหารอาชีพ การปลูกฝังค่านิยมการเมืองภาคพลเรือนเหนืออำนาจกองทัพแก่นักเรียนทหาร การสร้างพันธมิตรร่วมกันระหว่างฝ่ายการเมืองและกองทัพอย่าง

บูรณาการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันจากทั้งสองฝ่ายอันจะนำไปสู่การระเบิดจากภายในที่ทรง
อานุภาพจนกลายเป็นการปฏิรูปกองทัพที่สมบูรณ์แบบได้ในอนาคต

**แนวทางที่สี่ การลดบทบาททางการเมืองของนายทหารระดับสูงขึ้นนายพลที่เกษียณอายุราชการ
ในกองทัพ** นายทหารระดับสูงที่ดำรงตำแหน่ง “นายพล” เมื่อเกษียณอายุราชการไปแล้วส่วนใหญ่ยังปรากฏว่า
สามารถดำรงตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจต่างๆ โดยเข้าไปอยู่ในตำแหน่งระดับสูงที่ส่งผลต่อการสร้างบารมีของตน
อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. 2562 บรรดานายพลเหล่านี้
ยังได้กลับเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาจากการคัดเลือกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยเหตุผล
ข้ออ้างในเรื่องของความมั่นคงในการปกป้องสถาบันและอธิปไตยของชาติ แต่แท้จริงแล้วเป็นการสืบทอด
อำนาจทางการเมืองและปกป้องผลประโยชน์ของตนและกลุ่มพวกพ้องเสียมากกว่า (BBC News Thai, 2563)
จึงสมควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรอื่น ๆ ให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งการกีดกันไม่ให้นายทหารระดับสูงมาดำรงตำแหน่งทุกหน่วยงานหรือองค์กรทุกกรณี ภายหลังจากที่
เกษียณอายุราชการไปแล้ว เนื่องจากจะเป็นการสร้างฐานอำนาจบารมีของกองทัพเป็นระบบลูกโซ่ที่ไม่มีวัน
สิ้นสุดและหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังถูกแทรกแซงจากกองทัพอยู่ตลอดเวลาอีกด้วย ทำให้การปฏิรูป
กองทัพไม่ประสบความสำเร็จเสียทีอันเนื่องมาจากการที่มีทหารแทรกซึมอยู่ทุกหน่วยงานและเป็นฐานเสียง
หลักที่ต่อต้านการปฏิรูปกองทัพเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

นอกจากนี้ ควรมีการลดอัตราตำแหน่งนายพลภายในกองทัพตามความจำเป็นของการบัญชาการ จึง
เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการกำจัดอิทธิพลของกองทัพออกไปจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นกระบวนการ
อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้สายการบังคับบัญชาสั้นลงและยังเป็นการลดจำนวนทหารที่จะถูกเกณฑ์เข้าหน่วย กรม
และกองประจำการ เพื่อรับใช้นายพลเหล่านั้นอีกด้วย รวมถึงยังเป็นการประหยัดงบประมาณในส่วนที่ต้องจ่าย
เป็นอัตราเงินเดือนให้แก่ นายพลที่มีจำนวนมหาศาลในแต่ละปีจนกว่าจะเกษียณ สอดคล้องกับข้อมูลของ
ดอมินิก ฟอลเดอร์ (2019) (Dominic Faulder) ผู้สื่อข่าวชาวอังกฤษ ซึ่งได้ศึกษาและเขียนบทความลงในสื่อ
ชื่อดังอย่าง นิกเคอิ เอเชีย รีวิว (2019) (Nikkei Asian Review) ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้ระบุโดยอ้างอิงถึง
งานวิจัยของ พอล เชมเบอร์ส (2015) (Paul Chambers) นักวิชาการชาวอเมริกัน ในประเด็นของจำนวน
ทหารประจำการในประเทศไทยที่มีมากถึง 306,000 นาย และยังมีทหารกองหนุนอีก 245,000 นาย รวมเป็น
551,000 นาย คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของประชากรทั้งหมด ถือว่าสูงมากหากเทียบกับประเทศอื่น ๆ โดย
นายทหารระดับสูงยศ “พลเอก” มีจำนวนเพียง 150-200 นายเท่านั้น ที่ดำรงตำแหน่งบังคับบัญชาอย่างเป็นทางการ
เป็นรูปธรรม แต่อัตราการดำรงตำแหน่งยศ “นายพล” กลับมีจำนวนมากเกินกว่าการบังคับบัญชาหรืออีกนัยหนึ่ง
เป็นการดำรงตำแหน่งแค่ในนามเพียงเท่านั้น ซึ่งในประเทศอื่น ๆ การบังคับบัญชาดังกล่าวจะเป็นของ
นายทหารยศ “นายพัน” เป็นหลัก ดังเช่นในกรณีพิธีการทูตของประเทศไทยกับพม่า ในช่วงปี พ.ศ. 2523-
2533 เมื่อทหารไทยต้องเจรจากับทหารพม่าในบริเวณเขตชายแดน กลับกลายเป็นว่าประเทศพม่าส่งทหารที่
ยศต่ำกว่าทหารไทยเข้าพบเจรจา ถือเป็นความย้อนแย้งที่ปรากฏในกองทัพของไทยและกองทัพนานาชาติ หรือ
กรณีการแต่งตั้งทหารดำรงตำแหน่งยศ “นายพล” ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเหตุผลที่มีอัตราการดำรง
ตำแหน่งจำนวนน้อยนั้นเป็นผลมาจากการที่สภาองเกรส (United States Congress) ได้ทำการควบคุมจำกัด

จำนวนตำแหน่งดังกล่าวเอาไว้ เพื่อไม่ให้อัตรา “นายพล” มีจำนวนมากเกินความจำเป็นอันจะส่งผลต่อการควบคุมกองทัพในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยกลับมีความย้อนแย้งกับสากลในประเด็นที่นายทหารระดับสูงซึ่งดำรงตำแหน่ง “นายพล” เมื่อเกษียณอายุราชการไปแล้วกลับสามารถหางานที่สองได้อย่างต่อเนื่องจากการดำรงตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ มากกว่า 50 แห่ง และยังมีอำนาจจัดการที่ดิน เป็นเจ้าของธุรกิจประเภทสถานบันเทิงหรือสถานีวิจัย โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงภายในของชาติและไม่ให้บริษัทเอกชนต่างชาติเข้ามาแทรกแซง รวมถึงรัฐธรรมนูญของไทยยังกำหนดบทบาทของทหารไว้ตามมาตรา 52 คือ การมีอยู่ของกองทัพเพื่อทำหน้าที่ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และอธิปไตยของชาติ โดยสามารถใช้กำลังทหารเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ อันจะเห็นได้จากการที่กองทัพเข้าไปมีบทบาทในส่วนงานราชการอื่น ๆ อาทิ การเกษตรกรรม ป่าไม้ อาคารสาธารณะประโยชน์ และโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบท เป็นต้น (BBC News Thai, 2563)

อนึ่ง ข้อสังเกตที่น่าสนใจควรมุ่งพิจารณาความสัมพันธ์ที่มาพร้อมกับผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องโรงเรียนนายร้อยทหารของไทย ซึ่งมีสายสัมพันธ์ผ่านระบบรุ่นและระบบอุปถัมภ์อย่างแนบแน่น โดยเฉพาะในช่วงก่อนและหลังก่อการรัฐประหารในแต่ละครั้งจะมีการพบปะเจรจากันทางลับอยู่เสมอ รวมถึงยังมีการให้สัญญาเป็นนัยเมื่อเห็นควรว่าสถานการณ์เอื้ออำนวยต่อการเข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาล กล่าวคือ คณะรัฐประหารส่วนใหญ่ได้รับการหนุนหลังจากนายทหารระดับสูงชั้นนายพล ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจภายในกองทัพ แม้ว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวจะเกษียณอายุราชการไปนานมากแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีบารมีอยู่ค่อนข้างมากสามารถต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้อยู่เป็นเนืองนิตย์และความพยายามเข้าแทรกแซงกลไกทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ทำให้ภายหลังก่อการรัฐประหารสำเร็จในแต่ละครั้ง จึงนำมาซึ่งการได้ผู้นำรัฐบาลที่ไร้ประสิทธิภาพอันเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารราชการแผ่นดินและมุ่งเน้นแสวงหาผลประโยชน์ต่างตอบแทนให้แก่กลุ่มพรรคพวกของตนในเชิงระบบอุปถัมภ์ภายใต้การสนับสนุนของนายทหารระดับสูงชั้นนายพลที่เกษียณอายุราชการที่กล่าวไปข้างต้นเป็นผู้เลือกและให้ความช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน ตลอดจนยังมุ่งสร้างฐานอำนาจบารมีของตนเอาไว้ก่อนการเลือกตั้ง ทำให้ภายหลังได้กลับหวนคืนเข้ามาสืบทอดอำนาจทางการเมืองอย่างต่อเนื่องอีกครั้งอันเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างนักการเมืองและกองทัพที่มีมาเสมอจากอดีตถึงปัจจุบัน

7. บทส่งท้าย

วงจรอุบาทว์ทางการเมืองของไทยอุปมาได้ดังเช่นถ่านไฟเก่าที่กำลังคุกรุ่นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันรอคอยเวลาที่จะปะทุหากมีเชื้อฟืนที่เหมาะสมมาถั่งโหมไหมแรงไฟให้ลุกโชน โดยไม่มีท่าทีว่าจะมอดดับลงได้เลยอันเป็นผลพวงมาจากการขาดจิตสำนึกในความเป็นมืออาชีพของทหารอย่างขนานหนัก เนื่องจากอำนาจอันหอมหวานมันชวนให้เกิดความลุ่มหลงมัวเมา โดยปรารถนาความเป็นใหญ่เหนือรัฐบาลพลเรือนและประชาชนมาครอบครองจนนำไปสู่การลุแก่อำนาจของตน มองฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรูที่มุ่งบ่อนทำลายกองทัพอยู่เสมอ ทำให้ทหารต้องแสวงหาตรรกะและวาทกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองมาใช้เป็นข้ออ้าง เพื่อมุ่งกล่าวหาโจมตีฝ่ายตรงข้ามทุกวิถีทาง

ตลอดจนมุ่งสร้างเครือข่ายเชิงระบบอุปถัมภ์และสร้างอิทธิพลของตนเหนือกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมิตรหรือ ศัตรูให้ยินยอมพร้อมใจสนับสนุนกลุ่มของตนโดยละม่อมในการสืบทอดอำนาจอย่างต่อเนื่องจนนำมาซึ่งความ หายนะของประเทศชาตินับครั้งไม่ถ้วนดังที่ปรากฏจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ ผู้เขียนขอแสดงทัศนะว่า ถ้าหากจะมีการรัฐประหารเกิดขึ้นบ่อยครั้งดังที่เคยปรากฏผ่านมาใน ประเทศไทย สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของทหารควรมีการเพิ่มหลักสูตรการบริหารประเทศหรือการบริหาร สำหรับนักบริหารระดับสูงบรรจุไว้ในแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยหรือโรงเรียนนายทหารต่าง ๆ เพื่อเป็นการฝึกฝนผู้นำตั้งแต่วัยเยาว์ให้ได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้และนำสรรพวิชาทางด้านการบริหารการ ปกครองที่ตนร่ำเรียนกลับมาพัฒนาประเทศ ในกรณีหากในอนาคตสังคมการเมืองของไทยยังมองการแก้ไข วิฤตความวุ่นวายและความขัดแย้งเป็นเรื่องของการแทรกแซงผ่านการรัฐประหารและแต่งตั้งตนเป็น รัฐประหารเป็นเรื่องปกติ เพราะมีเช่นนั้น รัฐบาลทหารที่เข้ามาบริหารประเทศก็จะต้องเผชิญกับเสียงกดดันค่า ของประชาชน เนื่องจากผู้นำที่มาจากการรัฐประหารขาดประสิทธิภาพทางการบริหารในระดับสูงเป็นอย่างมาก พิจารณาได้จากรัฐบาลส่วนใหญ่ที่มาจากการยึดอำนาจตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งการเข้ามามี อำนาจทางการเมืองของทหารจะมีการใช้อำนาจผ่านวาทกรรมต่าง ๆ นานามากมายในการสืบทอดอำนาจ โดย ระบุถึงการเข้ามารักษาความมั่นคงและควบคุมสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับมาอยู่ภายใต้ความสงบเรียบร้อย ภายหลังกระทำการเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเป็นผลสำเร็จ ดังเช่นในกรณีเหตุการณ์รัฐประหารครั้ง ล่าสุด ในปี พ.ศ. 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังการยึด อำนาจและบริหารประเทศยาวนานถึง 5 ปี โดยมีวาทกรรมผ่านบทเพลงโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง ที่ระบุว่า “เราจะทำตามสัญญา ขอเวลาอีกไม่นาน แล้วแผ่นดินที่งดงามจะคืนกลับมา” รวมถึงยังมีการสืบทอดอำนาจ ของตนผ่าน “พรรคการเมืองใหม่” ที่มีชื่อว่า “พรรคพลังประชารัฐ” อย่างต่อเนื่อง แต่กลับบริหารประเทศ ภายใต้อาณัติของลัทธิเผด็จการและไม่สามารถทำการตรวจสอบได้ในหลายกรณี ตลอดจนการแก้ไขปัญหาทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลกลับผิดพลาดจนเข้าขั้นวิกฤตส่งผลให้เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ทำให้ประชาชนทุกหัว ระแหงเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ทวี แจ่มจรัส. (2562). การเป็นทหารอาชีพของไทยกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของทหาร. สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1733824
- ทวี แจ่มจรัส และคณะ. (2562). บทบาทของนายทหารระดับกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(2).
- ทวีศักดิ์ เกิดโศก. (2561). อาจารย์โรงเรียนนายร้อยเสนอปรับหลักสูตรเน้นการสอนทหารใหม่ให้คิดเป็นวาระกฏาณประชาธิปไตย. สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก <https://prachatai.com/journal/2018/09/78674>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2557). ตรวจแถวทหาร-เช็กขุมกำลังปฎิวัติ!!! 15 มกราคม 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/content/394160>
- ธวัชชัย ผลสะอาด. (2560). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารและการจัดการกำลังสำรอง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 8(2).
- พลอย ธรรมาภิรานนท์. (2560). พลเรือนควบคุมทหาร : หนทางสู่ประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก <https://www.the101.world/civilian-control-of-the-military/>
- มติชนออนไลน์. (2562). ก.ห.ตั้งโต๊ะแถลง ความจำเป็นต้องมีเกณฑ์ทหาร วอนพรรคการเมือง อย่ายกเป็นนโยบาย. สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_1382520
- รัฐสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- ศิวัช ศรีโศกคงกุล. (2560). กระบวนการสร้างประชาธิปไตยผ่านการปฏิรูปกองทัพและการสร้างความปรองดองใน ประเทศอินโดนีเซีย. *วารสารการบริหารปกครอง*, 6(1).
- ศิวัช ศรีโศกคงกุล และเทอดศักดิ์ ไปจันทิก. (2560). การเกณฑ์ทหารกับการทรมาน และการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อทหารเกณฑ์ในประเทศไทย: บทวิเคราะห์จากมุมมองหนังสือรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า. *วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 10(2).
- ศุภณัฐ บุญสด. (2561). การควบคุมทหารโดยพลเรือนในระบบกฎหมายไทย. *วารสารกฎหมายสงขลา นครินทร์*, 1(1).
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. (2561). การออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทยใหม่เพื่อการผลิตทหารอาชีพ และการปฏิรูปกองทัพ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5(1).
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันท์กุล. (2559). ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยสหรัฐอเมริกา กับปรัชญาและ “หัวใจ” ของการผลิตทหารอาชีพ, *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 3(1).

สุรชาติ บำรุงสุข. (2558). *เสนาธิปไตย: รัฐประหารกับการเมืองไทย* (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

_____. (2561). จะปฏิรูปทหาร ต้องสร้างทหารอาชีพ จะสร้างทหารอาชีพ ต้องปฏิรูปทหาร. สืบค้นวันที่ 10 มกราคม 2563, จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_118912

สำนักข่าวช่อง One 31. (2563). ‘บิ๊กตู่’ ชี้เกณฑ์ทหารเลื่อนกระทบกำลังพลอาจไม่พอ. สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2563, จาก <https://www.one31.net/news/detail/19626>

BBC News Thai. (2562). *อภิรักษ์ คงสมพงษ์: ชี้นักธุรกิจการเมือง นักวิชาการฝักใฝ่คอมฯ “คุกคามความมั่นคง”*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-50009884>

_____. (2563). สื่อญี่ปุ่นชี้ “นายพลไทย” ลั่นกองทัพชาติอื่นใช้ “นายพัน” ทำหน้าที่เดียวกัน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-50961210>